نووسینەوەی خود وەك گێڕانەوەی ئەدەبی … نیهاد جامی

مرۆڤ بوونەوەرێکی بیرکەرەوەیە، ئەوە لە کۆژیتۆکەی دیکارت تێی گەیشتین، کە خودی مۆدێرنە خودێکی دیکارتییە، بۆیە ئەو مرۆڤە بیرکردنەوەی وابەستەی بوونیەتی، بەڵام بوون بۆ مرۆڤی مەنفی، مرۆڤێکی لە بەهەشت «نیشتمان» دەرکراو، لە پرۆسەی گەڕانە بەدوای ماڵ، ئەو مرۆڤە بۆ ماڵە ئێدیبێکی سەرگەردانە، هەمیشە دەیەوێ بگەڕێتەوە، بەڵام بۆ کوێ بگەڕێتەوە؟ بەرەو ماڵ بگەڕێتەوە؟ ئەو مرۆڤە لە نائاگایی ئێدیبیدا نییە کە بێ ئاگایی خۆی لە گەڕانەوە ئەوەی دەیکوژێت وێنەی پاڵەوانی پێ نابەخشێت، هێندەی کوشتن دەیکات بە بکوژێك کە شوناسی باوککوژی پێ دەبەخشێت، ئەوەی دەبێتە هاوسەری شاژن نییە، بەڵکو دایکی خۆیەتی.

لێرەوە گەڕانەوە بۆ ماڵ خوڵقاندنی تراجیدیایە، چونکە گەڕانەوە بۆ ماڵ لە ساتی وادا بیرکەوتنەوەی قسەکەی ئادۆرنۆیە کە گوتی «شتێکی ئەخلاقییە مرۆڤ لە ماڵی خۆشیدا هەست نەکات خاوەن ماڵە» ئەوە ئێدیبە دەگەڕێتەوە ماڵەوە، ئێمە ناگەڕێینەوە چونکەهەست دەکەین، ماڵ لە غەریبی دەربازمان ناکات، بەڵکو ئادۆرنۆیانە لەناو ماڵیش هەست بە غەریبی دەکەینەوە، نەگەڕانەوەش هەوڵێکی ئەو مرۆڤەیە کە چۆن ماڵ بنیات بنێتەوە، لەو ساتەدا ئەوە گەڕانەوەیە بۆ گوتە ناسراوەکەی هایدگەر کە دەنووسێت «زمان ماڵی بوونە»
ئێمە بۆ ئەوەی ئەو ماڵە بنیات بنێین، دەبێت ئاگایی خود بکەین بە ئاگایی زمان، لێرەوە نووسینەوەی خود دەبێتە گێڕانەوەی ئەدەبی، ماڵی زمان «ئەدەب» ماڵێك لەڕێی گێڕانەوەی چیرۆك دەبێتە شوێنی حەوانەوە، وەستانە لە بەردەم پرسیار: بۆ ڕۆمان دەنووسم؟
بەر لەوەی وەڵام بەو پرسیارە بدەینەوە، باشتر وایە کۆمەکی خۆمان بکەین بە گوتەیەکی ئێدوارد سەعید کە دەڵێت «نووسین تاقە ماڵێکە لە ئارادا مابێت، دەنا لە هەمووومان و شوێنێکی تر ماڵ لە دەست دەرچووە و وێرانە» ماڵی نووسین ماڵی ڕاستەقینەی ئێمەیە کە ماڵمان لە دەست دا، ئیتر دەبێت لەناو ماڵی نووسین «زمان» بوونی خۆمان بدۆزینەوە، لێرەوە ڕۆمان نووسین دەبێتە سەرەتای نووسینەوەی پەیوەندی خود بە ماڵ، پەیوەندییەك ئەگەر کەسانێك وەك غەریبییەك ببینن، بەڵام ئەوە غەریبتر نییە لە گەڕانەوەی مرۆڤ بۆ ماڵی ناو نیشتمان، بۆیە نووسین وەك ڕۆمان ئامادەبوونی منی نووسەرە بۆ ناو

ماڵ، کەواتە نووسەر کێیە؟

ئەوە پرسیارە فۆکۆییەکە بوو کاتێك دوای کتێبی «وشەکان و شتەکان» لە گفتوگۆیەکی فەلسەفی ئاراستەی کرا، نامانەوێ لێرەدا بەدەرەنجامی فۆکۆیی لە پرسیارەکە دەربچین، هێندەی شوناسی نووسەر بوونی مرۆڤێکی بێ ماڵە، قەرەجێکە ڕەشماڵی بچکۆلەی هەڵداوە لە ئەڵمانیا ڕەشماڵێکی چکۆلەم تیا هەڵدا و ناوم نا «لە ئۆکتۆبەردا کوژرام» کە وەك غەریبێك سەیر کرام و بە شەمەندەفەرەکقن خۆم گەیاندە ئیتالیا، تا ئێستە چوارجار ڕەشماڵم هەڵداوە کە گۆڕانەوەی ڕەشماڵی داهاتوو لەژێر ناوی «من لە ماڵی سەرێك بووم» دەبێتە پێوەندیەکی تری من بە ماڵ.

ئەوانە بۆ خۆیان لە ئاستی خودگەرێتی و نووسینی ئەدەبی هەڵگری ئازارو پرسیاری تایبەتن بۆ من کە هەوڵ دەدەم لە چەند گۆشەنیگایەکەوە هەڵوەستەیان لەسەر بکەم

کاتێك نیشتمان جێدێڵێت، ئەو جێهێشتنە بەتەنیا سەفەرێك نییە بۆ شوێنێکی نوێ، بەڵکو سەرەتای وەستانی گومانێکە کە ئاخۆ دەتوانی دابڕانێك لەگەڵ نیشتمان بخوڵقێنیت؟ ئەو گومانە دەبێتە پرسیارێك، لە ساتەوەختی سەفەر دڵنیایی بەخۆت دەبەخشیت کە ئیتر ئێرە خاڵی دابڕانی تۆیە لە نیشتمان، ئەوەش پێوەستە بەو تووڕەییەوە کە زۆربەی بونیادە کۆمەڵایەتی و سیاسی و ئاینییەکانیت بەدڵ نییە، کەچی دواتر نیشتمان شتێك نییە جێی بێڵیت، ئەوەی جێتهێشتووە وێنە جیۆگرافییەکەیەتی نەك ئینتیما ئەخلاقییەکەی، ئەگەرچی خێرا بەسیستەمی ئەوروپی و کولتوورەکەی ئاشنا دەبیت، بەڵام بۆ مرۆڤگەلێك کە هەڵگری خەون و پڕۆژەی بیرکردنەوە بێت، ناتوانێت دابڕان لە وێنە جیۆگرافییەکە بکات بە دابڕان لە ئینتیمای مرۆڤ بۆ نیشتمان، ئەو لۆجیکە بۆ گەنجانێکی تووڕەی ناو نیشتمان هیچ نییە جگە لە گاڵتەجاڕییەك، وەك چۆن پێشتر ئێمەش خاوەنی هەمان لۆجیك بووین، بەڵام دوای هێمن بوونەوە ئەوسا تێدەگەیت ئینتیما شتێك نییە دەسبەرداری بیت، کوردبوون شوناسێکە وابەستەی بوونت ئیتر چۆن لە خۆت دەیکەیتە دەرەوە؟ ئەو پرسیارە ڕۆژانە ڕووبەڕووی دەبینەوە، کاتێك بەپێی سیستمی ئەوروپی ناوی باپیرەت دەبێت بە ناوی خۆشت دەبێتە نازناو، من لە نیهاد جامی دەبم بە موحەمەد نیهاد، کەچی دواتر ناتوانم ببمە خاوەنی ناوە نوێیەکەم، بۆچی نابم بە موحەمەد نیهاد؟ ئەو ناوە نوێیە بەواتای مرۆڤێك لە خاڵی سفرەوە دەست پێ دەکات، هێشتا فێری قسەکردن نەبوویتە، نەخوازەڵا چۆنیەتی

ڕەفتارکردن لەگەڵ کۆمەڵگە.

ئەو ناوە نوێیە بەواتای مرۆڤێك لە خاڵی سفرەوە دەست پێ دەکات، لێرەوە خاڵی دابڕانی تۆ لەگەڵ ناوی یەکەمت لەدایك دەبێت، بۆ ئەوەی موحەمەد نیهاد قبووڵ بکەم. دەبێت ڕازی بم بە مەرگی نیهاد جامی، مەرگی ئەو مردنی فیکرییە بۆ کۆی چالاکییە کولتوورییەکانی من، بۆیە سەختە ئەو مردنە قبووڵ بکەم و ناچارم ئینتیما بۆ ناوە نوێیەکەم نەکەم، تەنیا لە ساتەوەختی ناچاری نەبێت، بۆیە ئەوە وابەستەیە بە ئینتیمای کولتووریی و ئەخلاقی بە نیشتمانەوە بە ئەزموونی خودگەرانەی من وەك مرۆڤێکی کولتووری، بۆیە ناتوانم نیهاد جامی نەبم.

چەمکی گێڕانەوە لەناو پانتایی ئەدەبدا، وەستانی مرۆڤە لە بەردەم ڕووبەرێکی زمانەوانی، ڕووبەرێك گێڕانەوە لە ئاخاوتنەوە دەگۆڕێتە سەر نووسین، بەواتای ئاخاوتن دەربڕینی زارەکی کۆتایی پێ دێنێت، نووسین لە دایك دەبێت، ئەو بوونە نوێیە بۆ گێڕانەوە بوونێکی نوێ دێنێتە ناو زمان ئەویش دەقە، دەق وەك پانتایی دەلالی زمان کە وەك ژیان خۆی بیبینین.
نووسینەوەی دەق وێناکردنەوەی ژیانە، مرۆڤەکان چیرۆکی خۆیان دەژین، لەڕێی ئەو ژیانە نوێیەوە نووسەر گێڕانەوە دەباتە سەر مانای نەبینراو، مانایەك دەبێتە خوڵقاندنی چیرۆك، دەق ئەو چیرۆکەیە کە گێڕانەوەی زارەکی دەگۆڕێت بۆ ڕووداوی نووسراو، ئەوەش خاڵی نییە لە پرۆسەی ناونانی ژانری گێڕانەوە، ئەوە گێڕانەوەیە پانتایی فراوان بە چیرۆك دەدات و بەرەو نۆڤلێت یان ڕۆمان دەیبات، سەرەنجام ناونان لەنا هەر پرۆسەیەکدا بێت سەرەنجام گێڕانەوە دەقی خۆی دەنووسێتەوە، نووسینەوەیەك پێوەستە بە پێوەندی کارەکتەر بە ڕووداو، بە ژیانێکی نوێ نووسەر دەنگی مرۆڤەکانی ناو دەق دەکاتە ڕووبەرێکی زمانەوانی، ئەوە کۆمەڵگەیەکی نوێی ناو نووسینە، لێرەوە خوێندنەوەی کۆمەڵناسیانە بۆ دەق دەبێتە تێگەیشتن لە جومگە و پێکهاتەکانی زمان.

ئەگەر بە زمانی ژۆلیا کریستیڤا قسە بکەین کە دەق زانستێکی سەربەخۆیە، ئەو زانستە لەناو ڕۆماندا هێندەی لەناو ڕۆمانەکانی دستۆفسکی دەیبینین لەلای ڕۆماننووسانی تر بەو شێوەیە هەستی پێ ناکەین، ئەوە شتێکی نوێ نییە کە ئێمە بیڵێین، میخائیل باختین زوو درکی بەوە کردووە و کریستیڤاش لە کتێبەکەیدا ئاماژە بۆ دستۆفسکی

دەکاتەوە.
کاتێك بگەڕێینەوە بۆ ڕۆمانی «تاوان و سزا» دەبینین ڕۆمان دەقێکە هەڵگری زانستێکی سەربەخۆی زمانە. ڕووبەرێکی دەروونشیکاری و کۆمەڵناسییە، ئەوەش دەق وەك زانستێك لەناو تیۆری زانستەکان پەیوەندی کارەکتەری سەرەکی و ناسینی ئەوانی تر و دەروونی مرۆڤەکانی تیا دەناسین.

ئەو دیدە تایبەتمەندە هێندە دەگمەنە زیاتر لای دستۆفسکی دەردەکەوێت، هەڵبەت لەهەندێك هەوڵی دەگمەنی ڕۆماننووسانی تردا دەیبینینەوە وەك لە ڕۆمانی «ئاهەنگی ماڵئاوایی» میلان کۆندێرا، بەڵام لە بنەڕەتدا ئەو تێگەیشتنە بۆ گێڕانەوە کە دەق وەك زانست ببینین ڕووبەرێکی تایبەتە بە دستۆفسکی.

دستۆفسکی چی بە ئێمە دەبەخشێت؟ راستییەکەی چێژی خوێندنەوە بوێری خوڵقاندنی پانتایی زمان لەلامان فراوان دەکات، بەڵام هەرگیز ئەوە هەوڵدان نییە بۆ ڕووکردنە نووسین، زیادەڕەویی ناکەین کاتێك دەنووسین «کەس نابێت بە دستۆفسکی» ئەوە راستیی ناو نووسینە، بەڵام دەشێت هەوڵی تر دەرگات بۆ بکاتەوە لەوەی نەترسیت چیرۆك بگێڕیتەوە، چۆنیەتیی گێڕانەوە پابەندبوون نییە بەفۆڕمی نووسین، هێندەی چۆنیەتیی گێڕانەوەی ڕووداوە، ئەو ڕووداوانەی کە ڕوویان نەدا، دەشێت لەپاڵ ڕووداوە ڕاستەقینەکان چیرۆکی شاراوەو نەزانراو هەبێت، نائاگایی گێڕەرەوەیەك درکی پێ بکات و نووسین بکاتە ئاگایی ڕووداو، ئەوە ئەو نهێنییە بوو لای من ڕۆژ بەڕۆژ گەشەی دەکرد، تا سەرەنجام ڕۆمانەکانی ئەلیف شەفەق بووە هۆکاری دەستکردن بە گێڕانەوە، کە تا نووسینی ئەو وتارە شەش دەقی گێڕانەوەن و تەنیا یەکێکیان «لە ئۆکتۆبەردا کوژرام» چاپ کراوە، بۆ ئەوەی بیر لەوە بکەمەوە ئاخۆ ئەوانە بەهۆی قەبارە بچووکیانەوە دەبنە ڕۆمان یان نۆڤلێتن، بەڵکو دەمەوێت گێڕانەوە لە نائاگایی ڕووداو بکەم بە ئاگایی ڕووداو، ئەوە پەیوەندی بە شوێن هەیە کە چۆن شوێنەکان چیرۆکی خەیاڵی لە زهنمدا دەخوڵقێنن، گێڕانەوە لە ئەزموونی سەفەردا نەیهێشت یاداشت بنووسم، چونکە شتێك نەبوو گرنگ بێت تا یاداشت بکرێت، بەڵام شوێن و وڵاتەکان کۆمەڵێك چیرۆکی خەیاڵی دەخوڵقاند، لەپاڵ ئێستە و ڕووداوەکانی پەیوەست بوون بە یادەوەرییەوە.
سەرەنجام بۆ من ئەدەبی گێڕانەوە هەوڵێکی تری نووسینە، هەست بە ئارامی دەکەم، ماڵێك چەندە بۆ من نوێیە هێندە وا دەکات تیای بگیرسێمەوە، دەشێت بۆ کەسانێك جێی سەرسوڕمان بێت کەوا من چی دەکەم لەم ماڵە؟ بەڵام راستییەکەی من لەو ماڵە دڵشکانی گەورە لە

بەرانبەر ژیان و هاوڕێیەتی و عەشق، هاتووم لێرە بگیرسێمەوە، بۆ سەر لەنوێ خوڵقاندنەوەی ژیان لەگەڵ مرۆڤگەلێك لە كاغەز كە سەر لەنوێ نائومێدییە ترسناكەكانمیان گێڕای بە ئومێد، بۆیە نووسینی دەق و گێڕانەوەی ئەدەبی بۆ من هەوڵێكی فراوانی ژیاندۆستی و دوورخستنەوەی مەرگ و خۆكوشتنە لە جەستە.

خوێنەرانێك لە دەرەوەی توانای گومانەوە، تۆمەت دەگوازنەوە ناو تێكست، ئەوانە گومان لەناو بونیادی تێكست ناخوڵقێنن، چونكە خوڵقاندنی گومان دەبێتە لەدایكبوونی پرسیار، پرسیارەكان گوتاری ڕەخنەییان لەسەر بنیات دەنرێت، ئەو مۆدێلی تۆمەت داتاشینە سەرەتا لە بەرانبەر ڕۆمانەكانی بەختیار عەلی پیادە كرا، گوایە هەڵەی زمان و ڕێنووسی هەیە تا گەیشت بەتۆمەتباركردنی بە دزین. ئێمە زوو لەو ڕۆژگارەدا لەڕێی نووسینەوە بەدژی ئەو تۆمەتانە وەستاینەوە، چونكە ئەخلاقی خوێندنەوە ڕێی نەدەداین بێدەنگ بین، ئەو كارەشمان بۆ گەڕانەوەی حورمەت بوو بۆ نووسینی كوردی و ڕێزگرتن بوو لە تێكست.

ئەو تۆمەتانە درێژ بوونەوە، نەخۆشگەلێك ئەمڕۆ لەڕێی تویت و پۆستەكانی فەیسبووك درێژەیان پێ داوە، یەك دووانێك لەوانە بۆ منیش جنێویان نووسی لایقیان كردەوە كۆمێنتیان نووسی، بەڵام بەیەك وشەش هیچم نەگوت، چونكە سەرقاڵ بوونم بە نووسین دەرفەتی ئەوەی نەدەدام بێمە ناو موناقەشەی جنێوەكانیان، بۆ ئەو هەموو سووكایەتییەی لە تێكستەوە دەپەڕینەوە سەر نووسەر.

ئەوەی ئەو چەند وشەیە بەمن دەنووسێت، تەنیا ئەو بۆ حورمەتییەی چەند كەسێك بوو كە بینیم لە ئەكاونتێكدا هەرچی ناشیرینی و قسەی بازاڕییە ئاراستەی ڕۆمانەكانی جان دۆستیان كردووە، من باش لەوە تێدەگەم ئەوە گومان نییە لە نووسین، ئەوە نەبوونی توانای قبووڵكردنی توانای نووسەری كوردە، چۆن دەبێ بتوانێت بڕوا بەو هێزەی نووسین بكات لەلای نووسەری كورد، دەنا بۆ كەسێكی وەك من كە دەنووسم، ڕەنگە گرفتی من نەبێت لە چەند پەیج و ئەكاونت و چەند لایڤ و جنێونامەم بۆ پێ دەكەنەوە، هەمیشە گوێ لە رەخنەكان دەگرم و بە بایەخەوە دەیانخوێنمەوە، بەڵام كاتی خۆی ئەوە داكۆكیكردن نەبوو كە لە بەختیار عەلیم دەكرد، بەڵكو قسەكردن بوو لەو هەموو جوانییەی ناو «ئێوارەی پەروانە» ئێستەش ئەوە داكۆكیكردن نییە لە جان دۆست كە من لەژیاندا نە وشەیەكم لەگەڵی گوتووە و نە دوور بە

دووریش بینیومە، بەڵکو ئەوە داکۆکیکردنە لەو جوانییانەی ناو عەشقی وەرگێڕ و زەنگەکانی ڕۆما، رۆژانە هەر ئەو مرۆڤانەی سووکایەتی بە گێڕانەوەی کوردیی دەکەن و تۆمەت دادەتاشن، کۆمەڵێك رۆمانی وەرگێڕاو دەبینن و دەخوێننەوە و بۆیان کراوە بەکوردی و هەندێکیان کە پێیش بن لە هەڵەی زمان و لە ئاست نزمی ڕووداویش رەنگە نەتوانن یەك وشە لە ئاستیدا بڵێن، چونکە لە بنەڕەتدا ئەوانە نووسەرەکانیان کورد نین، ئیتر هاتوونەتە وەرگێڕان، چۆنت بۆ کراون بە کوردی هیچ گرفتێك نییە، هەڵبەت ئەوە رەخنە نییە لە بزووتنەوەی وەرگێڕان، هێندەی قسەکردنە لە هەندێك هەوڵی ناو وەرگێڕان، بەڵام چونکە رۆمانی کوردی نین ئەو مرۆڤانە قسەیان نییە لەسەری، بۆچی قسەیان نییە لەسەری؟ چونکە کورد نەینوسیوە، چونکە رۆژێك پێمان نەگوتوونە چیتر نامە مەنێرە من ئامادە نیم لەسەر شیعری تۆ بنووسم، لەبەر ئەوەی تۆ لە وتارێکدا گوتووتە ئەو چیرۆکنووسە هەموو ژیانی یەك چیرۆکی جوانی نەنووسیوە، ئیتر ئەویش دەبێت هێرشەکانی بۆ سەر تێکستێکت بەشێوەیەك ئەنجام بدات بپەڕێتەوە سەر هێرشکردنی کەسێتیشت.

بۆیە ئەو شەڕفرۆشتنە بە تێکستی کوردیی کە پێشتر لە دژی شێرزاد حەسەن و بەختیار عەلی بەرپا کرا و ئەمڕۆش لە دژی جان دۆست و سبەینێش بۆ ئەوانی تر زادەی مەعریفە نییە، هێندەی هەستکردنە بە جوانی ناو تێکستەکان و شەڕکردنە لە دژی جوانییەك، ئەوە ترسە لەوەی ئەو جوانییانە نووسینەکانی ئەوان کرچوکاڵ بکەنەوە، هەر تێکستێك خۆی کرچوکاڵ نەبێت، کەس ناتوانێ فەرامۆشی بکات، جوانیی ناو هەر تێکستێکیش ئەوە جوانی و چێژی ئەدەبییە پاڵمان پێوە دەنێت قسەی لەبارەوە بکەین و داکۆکی لەو هەموو جوانییە بکەین و خوێندنەوەی ڕەخنەیی بۆ ئەنجام بدەین، تا بتوانین دیالۆگ بخوڵقێنین و جیاوازییەکانمانی تیا بخەینە ڕوو.

شاعیری لیریکی شیعر چەشنی

میلۆدراما ... عەبدولموتەلیب عەبدوڵڵا

(ژیلا حوسێنی وەك نموونە)

شیعری لیریکی تەعبیر لە بیرکردنەوەی کەسی و سۆزەکانی دەکات، لە زمانی ستانداردی خەڵکییەوە نزیکە... دەتوانم بڵێم شیعری (ژیلا حوسێنی 1964-1996) دەکەوێتە نێوان سۆزگەرایی و ئاوازگەراییەوە و هەموو ئەوانەش کاریگەری دەروونی شاعیر بەڕێوەیان دەبات! بە دیوەکەی دیکە جیاکاری شیعری ژیلا حوسێنی لە پلە بەرزەکانی (دراماییبوون) و بەرجەستەکردنی (دەنگی کەسی)یدا دەبینرێت! ئەگەرچی ئەوەی دووەمیان خەسڵەتێکە لە خەسڵەتەکانی شیعری لیریکی، بەڵام هەندێکجار لە شیعری ژیلا حوسێنی ئەو (دەنگە) پێناسەی (منی شیعری) دەکات و لە (منی دانەر) جیا دەبێتەوە، وەك چۆن دەشێ (دراماییبوون) بکەوێتە دەرەوەی (جەستەی شیعر)ەوە و شێوەی جیاواز بنوێنێ...

(1)

بە گشتی شاعیرانی لیریکی لەسەر ئەو هێڵە ڕێچکەیان گرتووە، کە مێژووی وشە بە پتەوی ماناوە بلکێنن، وەك چۆن گوتن و ریتم موتوربەی رووداوی مێژوویی، دەروونی، کۆمەڵایەتی، نەتەوەیی، سیاسی... دەکەن، هەروەها شاعیرانی لیریکی بیر لە بەدوایەکداهاتنی وشە و کۆتایی دالە گشتییەکان دەکەنەوە... بە کورتی قەسیدەی لیریکی وەك ئامرازی گوزارشتکردن دەلالەت لە پاڵنەری هەستی دەروونی شاعیر و رەنگدانەوەی ژیانی مرۆڤ دەکات و دەکەوێتە نێوان پەرچەکرداری دەروونی هێمنی ئومێدبەخش و حاڵەتی خەونبینینی وەك لە شیعرەکانی لانگستۆن هیوز... دەبینرێت، یان دەلالەت لە ستایلێکی وڕوژێنەر دەکات، وەك لە شیعرەکانی والت ویتمان... دیارە...

(2)

دەنگی ژیلا حوسێنی دەنگی مێژووی وشە و دەنگی (منی شیعری)یە و لە زۆربەی باردا بە پتەوی ماناوە دەلکێت و ستایلێکی وڕوژێنەری هەیە، وێڕای ئەوەش دراماوبوونی گوتن و ریتم بە یەکەوە کۆ دەکاتەوە و بە رووداوەکانی دەبەستێتەوە... بۆ نموونە:

ئەمشەو یاد و تاسەی دووریت
لە خەوێکی ئەفسووناوی رایچەنیوم
لێوەکانم بە وشەی خەم پشکوتووە و

هەتا دێ هەر پەرە ئەگرێت
چەن بە قوفڵی ساردی دڵمەوەی ئەنێم
چاری ناکات.
(سەمایەك لە نێوان ئاو و ئاگر، ل4)

لەو کۆپلە شیعرەدا ئەگەرچی دەنگی (منی شیعری) دەکەوێتە ژێر دەنگی (منی دانەر)ەوە، وەك دەستەواژەی (راچەنین) دەیسەپێنێ، واتە دەنگی راچەنینی دیار (وەك دەنگی منی دانەر) بە خەمگینییەوە تێکەڵ بە هێمنی و ئومێدی دەنگی پشکوتنی نادیار (وەك دەنگی منی شیعری) دەبێت، یان بە مانایەکی دیکە لە دووتوێی گوتراوی دەنگی (راچەنین)ی منی دانەر، منی شیعری کۆمەڵێك نەگوتراوی پێکەوەنراو لە رێگای دەنگی (پشکوتن)ەوە بە گوێی خوێنەردا دەچرپێنێ، ئەو چرپاندە هونەرییە و چێژە هونەرییە نادیارە و نوێیەی (منی شیعری) پەیوەندی بە ئاگایی جیاواز و چێژی جیاواز و دیدی جیاوازی (منی دانەر)ەوە نییە: لەوێوە کە منی دانەر منی مەعریفەی شیعری دەگەیەنێت، لەوێوە کە (منی دانەر) جیاوازی دید ناس دەکات، لەوێوە کە منی دانەر چێژی ئاسایی دەنوێنێ… بەڵام (منی شیعر) رێی نەگوتراوی مەعریفی و نهێنی زمان و چێژی ستوونی دەگرێتە…

دەمەوێ بڵێم جیاوازییەك لە نێوان (منی دانەر)ی دیار و (منی شیعری) نادیار هەیە، ئەو جیاوازییەش پەیوەندی بە هەستی تێگەیشتنی گوتراو و نهێنی نەگوتراوە جیاوازەکانەوە دەکات! بە مانایەکی دیکە هەستی دانەر پەیوەندی بە دەنگی راچەنینی دیارەوە دەکات، هەستی نادیاری شیعری پەیوەندی بە دەنگی پشکوتنی نادیارەوە هەیە!

دواجار (منی شیعری) ئەفراندنی دنیایەکی نوێ و دیتنی شتە نادیار و ئومێدبەخش و دۆزینەوەی خەمەکانی منی شیعرییە، لە بەرانبەر مێژووی رووداوی چەمکی راچەنینی دیار، کە دەلالەت لە نائومێدی (منی دانەر) دەکات… بەمجۆرە گوتن و ریتمی دەنگی پشکوتن لە ناوەوەدا بەسەر مێژوویی گوتنی دەنگی راچەنیندا زاڵ دەبێت.

(3)

قسەکردنی من لە بارەی زمان وەك قەرارەیەکی مەتریال دەستلێدراو و زمان وەك شتێکی رووت (ئەبستراك) هەر ئەوەمان پێناڵێن کە دەنگەکان ڕۆڵێکی باڵا دەگێڕن، وەك ئەوەی بابەتی یەکەم بن لە بیرکردنەوەی دانەر و فۆڕمەکانی موزیکای نوسیندا، هەموو دەنگێکیش تایبەتمەندی خۆی هەیە، بەڵکو ئەوەش دەڵێن کە لە حاڵەتی نوسیندا زمان قسان دەکات نەك من، زمان لەمیانی مندا قسان دەکات! وشەکان دەبنە خاوەنم، دەمکەن بەهی خۆیان: راستە من خاوەنی دەنگەکانم (دەنگەکان لە دەمی من دەردەچن) بەڵام یەکێکی دیکە لە نوسیندا قسان دەکات، ئەویش منی نوسەر، منی شیعرییە! بۆیە دەشێ کاریگەری دەنگی وشە وەك

لە سەرەوە قسەم لێکردووە بە هەند هەڵبگرم؟! بەو مانایەش هەوڵدەدەم هەژموونی ریتم لە کاریگەری زمان کورت بکەمەوە، نەك هەر هێندەش بەڵکو دەتوانم کاریگەری هونەریشی بخەمە پاڵ! کەواتە زمان بوونێکی ماددی هەیە، وشەکان لە جەستەی (دانەری شیعری) هەڵقوڵاون، بەڵام زمان رێگا بە گوزارشتکردنی تاکخوازانە دەدات، لێرەوەیە هەستی (منی شیعری) دەیانبڵێ و ناشێ خوێنەرانی جیدی درك بەو نهێنییە نەکەن! زمان قەوارەیەکی ماددی هەیە، نەك لەبەر ئەوەی یاسا و رێسایەکی مەتریالی بۆ قسان هەیە، بەڵکو لەبەر ئەوەی وشەکان هەمیشە هەڵگری هەڕەشەن بەوەی کە دەگۆڕێن بۆ دەنگ… بڕوانە دەنگی: (راچەنین) و (پشکوتن) لەو کۆپلە شیعرەی سەرەوەدا!

وشەکان لە کۆمەڵێك گروپی دەنگی پێکهاتوون و بنەمایەکی دووانەیی و هەندێجار دژ بە یەك پێکدەهێنن، واتە رەمزی مانان و لە هەمانکاتدا فۆڕمی خۆیان هەیە، بەمجۆرەش دەنگی وشەکان بە شێوەیەکی زیندوو تێکەڵ بە یەکتر دەبن و هەر دەنگێکیش لە خودی خۆیدا بۆ ئاکامی تایبەتی خۆی دەگەڕێ و دەیەوێت خۆی بسەلمێنێ! بەمجۆرە ئەگەرچی منی دانەر هەوڵی بە ئاکام گەیشتنی خۆی دەدات، بەڵام بەو مانایە نییە، کە منی زمان هەوڵی بە ئاکام گەیشتنی خۆی لە بیر کرد بێت، بەو مانایەش ئەو دەنگانەی کە لە وشەکانەوە دێن، چ وەك دەنگی دانەر و چ وەك دەنگی زمان، لە جولەی خۆیان ناکەون و هەموو دیاردەیەکی دەنگیش دەلالەتی خۆی بەسەر چنینی دەنگی و کارای دەنگیدا هەیە.

(4)

لە بەشێك لە کارەکانی ژیلا حوسێنی گوزارشتکردنێکی ئەدەبی درامی و هونەری نواندن و هەست جولاندن دەبینرێت، ئەو تەعبیرکردنەش تێکەڵ بە وێناکردنی خەمە مرۆییەکان و کەسایەتی و گێڕانەوە دەبێت و لەوێشەوە هەوڵدەدات رووداو و سێنتیمنتاڵییەت لە ریتمێکی موزیکی تایبەت رەنگڕێژ بکات! بە گشتی کارەکانی ژیلا حوسێنی میلۆدرامییە و (Melodrama) پڕە لە هەست و نەستی مرۆڤایەتی و بە ئاسانی خوێنەر بۆ خۆی کێش دەکات.

دەتوانم بڵێم هەمیشە سروشتی جوانی لە شیعرەکانیدا لەژێر هەڕەشەی دیاریکردنی وەسفدایە، چونکە باری وەسف لای ژیلا حوسێنی جارێك جوانە و جارێك وەسفە، جارێك دووچاری سەرسامیمان دەکات و جارێکی دیکە وەسفە… ئەوەش پەیوەندی بە خەیاڵکردنی منی شاعیرەوە هەیە، چونکە هەرگیز ناشێ مانای (منی دانەر) هەتا هەتایە کاریگەری جوانی هەبێ، وەك چۆن هیچ مانایەکیش نییە تەنها لەسەر (منی شیعری) بژی…

دەمەوێ بڵێم دەقی داهێنەرانە لەوێدا خۆی دەبینێتەوە، کە پێوەرە هونەرییە باوەکان تێدەپەڕێنێ و ئاسۆی چاوەڕوانی خوێنەر و پانتایی ڕۆشنبیری باو دەگۆڕێت! هەموو ئەوانەش جیاوازی چێژ و خۆشی

رابەرایەتیان دەکات… جگە لەوەش هەموو ئەوانەی قسەمان لێکردن لە داهێناندا قابیلی رەتکردنەوەی بێ سنوورە، ئەگەر رەتکردنەوە توانای نوێکردنەوەی هەبێت و نەکەوێتە شێوازگیرییەوە، نەکەوێتە چوارچێوەی ئامادەوە، چونکە هەرگیز ناتوانین سەرچاوەکانی داهێنان دەستنیشان بکەین…

دواجار نوێ نایەوێت وەك کۆن بێت، نایەوێت بە هێڵێکی ئاسۆیی هاوگونجاو و ئامانجداردا هەنگاو بنێت، بەڵکو پەسنی ئەو رۆشنبیرییە دەکات، کە ئەمڕۆی کۆمەڵگای پێدا تێدەپەڕێت، وێنەی ئەو ماوەیە دەگرێت، کە لە نێوان (خود) و (دنیای دەرەوە) دایە، وێنەی سەردەمێکی دوولەتبوو، سەردەمێك کە جەستە و رۆح دەکەوێتە ژێر رۆشنایی بیستراو و بینراوەوە.

(5)

بەسیە ئیتر بزەو کەنین… تیلەی نیگا
سەد ئەوەندە نازداریت و
رێکوپێکی بەژن و باڵا
دڵم دەبا
(قەڵای راز، ل9)

عەبدولموتەلیب عەبدوڵڵا

چەپ و مێژوو لە کوێدان … نوسینی:- نەجمەدین فارس

سەرەتایی مانگی ئازاری ٢٠١٩

چاپی دووەم

چەپ و مێژوو لە کوێدان !

بەشی یەکەم

{هەلوو مەرجی جیهان وکاریگەری ڕووداوەکان }

سەرەتا وا باشترە کە ئینسان بۆ لێکدانەوەکانی و لێکۆڵینەوە لە هەر بارێکی ئەزمە گرتوو، لێکدانەوەی دیالێکتیکی بۆ بکرێت . چونکە ئەنجامی ئەو کاریگەریانە لەسەر ئەزمە ئەتوانێت بە تەواوەتی دەست

نیشان بکات .
لێرەدا ه□و□ستی□ک لەسەر مێژووی ئەو □وداوانە وەردەگرین و دەچینە سەرلێکدانەوەیان ، بێگومان وا باشترە کە ئێمە لە مێژووی پێش ئێستاوە دەست پێبکەین کە ئەتوانێت ڕەهەندی ئیستای ئەزمەمان بۆ دەست نیشان بکات. لە شەڕی جیهانی یەکەم و دوای ئەو شەڕەو شەڕی جیهانی دووەم و دوای ئەو جەنگە، سۆسیالیزم بوو بووە باسێک یان بوو بووە ڕەهەندێک کە زۆرترین کەس لە دنیادا هیوای خۆی پێوە گرێ دابوو ، بێگومان سۆسیالیزم لەو کاتانەدا بە چەندین جۆر لێکدانەوەی بۆ دەکرا، بەڵام بە هەر هەموویان بێجگە لە ڕەهەندی هزری بەلشەفیزمی ئەو کاتەی لینین، ئەیان ویست لەو ڕەهەندە دەربچن کە سۆسیالیزمی بۆرژوازی بە سۆسیالیزمی زانستی بەیان بکەن . بەڵام ئەو هەوڵە هەر زۆر زوو ئاکامەکانی شکستی پێوە دیار بوو، یان ڕوونتر بڵێین گەرای بۆگەن بووی ناخۆی هەڵگرتبوو. بە هەموو ئەو لێکدانەوانەی کە لە مەڕ سەرمایەداری دەوڵەتی و ئەو تەشکیلەیەی لە پەیوەندی ئابووری صینیدا و ئەو ڕەهەندەی کە ئ□ورووپای ڕۆژهەڵاتی گرتبوو، ئەمانە بە هەر هەموویان نەیان ئەتوانی لەو ڕاستی□ کەم بکەنەوە کە گەواهی ئەوەیان ئەدا ، ئەم مۆدیلە لەگەڵ ئەو مۆدیلەی سەرمایەداری بازاڕی ئازاد بێخەوش نووقمی سەرمایەداری بوو بوون .
واتە تەنها جیاوازی لەوەدا هەبوو دەوڵەتی سەرمایەداری ئەیتوانی سەرمایە بۆ کاری بازرگانی و پەیوەندی کارو سەرمایە بەکار بهینێت.
واتە هەوڵدان بۆ دەرچوون لە شکستێک پێویست بە دۆزینەوەی هۆکاری ئەو شکستە دەکات. واتە کاتێک دەتەوێت ئەو هەوڵانە جێ بە جێ بکەیت، دەبێت باش لەوە گەشتبیت کە سەرچاوەکانی لە کوێوە دێتە کایەوە بە هەر حاڵ........... بە ڕای من ئەم دوو مۆدیلە لە پێک هاتنی نیزامی سەرمایەداری لەسەر ئاستی جیهانی و بە ناوی جیاوازەوە مل ملانێیەکی گەورەیان لە نێواندا هەبووە ، واتە هەر ئەو کاتەی کە سەرمایەداری دەوڵەتی دەیویست بە ناوی سۆسیالیزمەوە دەست بە سەر کارتێلەکانی ناو بازاڕی جیهانیدا بگرێت، لە هەمان کاتدا مۆدیلەکەی تری ب□ر□ب□رەکانێی لەسەر ئەوە دەکرد کە دەبێت ئەم شێری مەیدان بێت.

هەموو ئەو ئەرکانەی سەرمایەداری پێویستییان بەوە هەبووە زیاتر قوڵ ببنەوە بۆ بەهێز کردنی توانا سەربازییەکان و کۆکردنەوەی گەورەترین بەهای بەرهەم هاتووەکان و قەتیس مانیان لە چوار چێوەی بەرهەم هێنانی سەربازیدا : بە ڕاستی کارەسات لێرەوە دەست پێ ناکات بەڵکو لەو کاتەوە دەستی پێکرد کە شۆڕشی کرێکاری ڕووسیا لە دوای دەست بەسەردا گرتنی هۆیەکانی بەرهەم هێنان و هەر لەو کاتەشدا گەرای پێچەوانەی ئیش کردن بۆ سۆسیالیزم دەستی پێکردووە .
واتە هەر ئەو کاتە لەسەر ئاستی جیهان، هەردوو لا پێویستیان بەوە هەبووە کە هەر یەکە لە لایەن خۆیەوە هاوپەیمان بۆ خۆیان تووندو تۆڵ و تۆکمە دروست بکەن ، لەسەر ئاستی بەکاربردنی ئینسانەکان .

ئەمانە هۆكارێك بوون كە ئەيان توانى نفوسى گەورە بۆ خۆيان ڕابكێشن لەسەر ئاستى دەوڵەتان و ئەندامانى ناو دەووڵەتە جياجياكان . واتە هەر لايەك بير كردنەوەيەكى جياوازى وەردەگرت لەسەر ئەو دووە مۆدێلە.

ئەو دوو مۆدێلەش پەخشى بەحپ و تەڕوانينەكانى خۆيان دەكرد لە ناو ژهنى ئينسانەكاندا، كە ئەتوانن ئەمەيان بەم ڕێگەيە ئەوى تريان بە ڕێگەى خۆى خۆش گوزەرانى بە ئينسانەكان دابين بكەن . كاتێك جاڕنامەى گەردوونى مافى مرۆڤ هاتە ناو كايەى عەدالەتى كۆمەڵايەتييەوە و هەردوو مۆدێلەكە مۆرى تەئيدى خۆيان لەدا ، كە بەڕاستى داوەريى كار بوو لەسەر بە پيرۆز ڕاگرتنى خاوەندارێتى تايبەتى . واتە ئەم خاوەندارێتييە تايبەتەش لە ناوەڕۆكى پەيوەندييەكانى خۆيدا بنەڕەتى بە مافييەكانى ئينسان و نا عەدالەتى و چەوساندنەوەى ئينسان بوو. هەموو ئەمانە و گەلێك لە ديدو بۆچوونەكان ولەكدانەوەكان وبەها كۆمەڵايەتييەكانى تر كە چوو بوونە چوار چێوەى بيركردنەوەى گەلێك لەو كەسانەى كە خۆيان بە ڕەووتى مێژوودا هەڵپەسارد بوو، دەيان ويست لەو كەنەكانەى خۆيانەوە كە بە باشيان دەزانى كارى شۆڕشگێڕەى بە حيسابى خۆيان جێ بە جێ دەكەن . واتە ئەگەر چەند لەكۆڵەرەوەيەك لەسەر ئاستى جيهانى بۆچوونەكانى شيكردبێتەوە ، نەيتوانيوە بەدەر بوو بێت لەو كاريگەرييانەى كە بە بەردەوامى لەسەريان بووە . يان خودى ئينسانى توێژەرەوە خۆى لە بنەڕەتدا بە ناوى اجتهادەوە كاريگەرى خراپى لە بنەڕەتى فەلسەفەى سۆسياليزمى زانستيدا بەجێهێشتووە .
ئەمانە بەشێكيان ، خۆيان بە ڕەووتى فكرى و سياسى و ئابوورى ئەو كاتەى مۆدێلى سەقەتاتەوە گرێ دابوو كە نەى ئەتوانى بە هيچ جۆرێك كاريگەرى پۆزەتيڤانەى لەسەر ڕووداوەكان هەبێت و لەكدانەوەكانيان بە پێى هەلوو مەرجێك كە واقع بووە ، بە پێى ئەو واقعەش ڕێگا چارەى ناو لەكدانەوەكانى خۆيان بەخود هۆشيارى ئينسانەكان پرۆسيس كرد بێت ، يان ئەوانەى بە ناوى اجتهادەوە شەوانەكى گەورەى لە ڕەهەندى هزرى بە ئاكارێكى خراپ ئاڕاستە كردووە . واتە ئەمانە خۆيان دەبوونەوە هەى تەنگەژە لە لەكدانەوەكان و هەڵوێستەكانى ئينساندا .
بەجگە لەوەى كە كەمترين شكستى خواردو لە جێگاى ئەو فدراسيۆنى كرێكاريان كردووە بە ئەلتەرناتيڤ، ئەمانە هەر هەموويان نەيان ئەتوانى ئەلفەك بخەنە سەر هزرى ئينسان و ئاڕاستەى بزووتنەوەى چينى كرێكارى پێ دەوڵەمەندوو يەكگرتوو هاو هەڵوێست بكەن . كەواتە پێويست بوو لەو كاتانەدا كار لەسەر ئەوە بكرايە كە كەمترين شكست ئەخوات ئەبێت پرۆسيسێك كارامە و شياو ترو زانستى تر بهاتايەتە پێشەوە لەسەر ئاستى هاوكارى و هاوخەباتى بزووتنەوەى ئەنتەرناسيۆناليستى چينى كرێكار .

ئەمانە پەیوەستیان بە تیۆرییەک هەیە کە بتوانێت ئاستی ڕابەریانەی لە کەسەکی تیۆریسەندا بەرجەستە بکات. واتە ئەوەی هەتا ئێستا هەبووە یان پاشکۆی ڕووداوەکان بووە یان بە پێی بەرژەوەندی خۆی لەگەڵ ڕووداوەکاندا ئاوێزان بووە و بەرژەوەندییەکانی یەک چینی پان و بەرینی خستوەتە چوار چێوەی یەک بەرژەوەندی تەسکی کۆمەڵێک کەسی ترەوە. بەم هۆیەوە کاتێک ئەمە لەگەڵ سیستەمێکی بیرکردنەوەی دیالێکتێکیدا مامەڵەمان دەکەین پێویستە بە دیالێکتێک وەڵام بدەینەوە. بەم پێیە ناکرێت هەموو ئەو خەباتی ڕزگاری نیشتمانییانەی کە لە دەورانی پێشووتردا بە خەباتی سۆسیالیستی و یان بە پێش مەرجی ئەو خەباتە بەیان دەکرا، هەروا سووک و ئاسان بەسەرماندا تێپەڕێت و هیچ قسەیەکیش لە بارەیانەوە نەکرێت، کە چەندە ئینسانی وابەستەی نیشتمان و هەوەدان لە چوار چێوەی نیشتماندا دەکرد.

کاریگەری بزووتنەوەی پەرلەمانتاریستی لە ناوەندی چەپی ئۆپۆزیسیۆندا و بوو بووە ڕێبازێکی زۆر تازەو شیاوتری بزووتنەوەی چەپ. هەروەها ئەم جۆرە لە بیر کردنەوە بوو بووە ناوەڕۆکی ئەرکە دەست بە جێکانی چەپ لەسەر ئاستی ئەوروپا و جیهاندا. واتە بەکارهێنانەکان لە دەورانی پێشووتردا ئەوەیان ڕوون دەکردەوە کە ئەزمەکە لە ساتەوەختی خۆیدا گۆڕای خۆی هەڵگرتووەو هەتا ئێستاش بەردەوامی هەیە. هەموو هەوڵەکان لە دوای کۆلۆنیال کردنەوە سەرچاوەی دەگرت و دەیانویست بە ناوی ئەوەی کە بەشێک لە سۆسیالیزم ، ڕزگاری بەرژوازی کۆلۆنیاڵ کراوی خۆ ووڵاتییە ، وە بتوانێت خۆی بە هێزو بازووی چینی کرێکار ڕزگار بکات ، لە دەست ئەو نەهامەتییانەی کە بەسەر پەیوەندییە ئابوورییەکاندا دەهات بە پێی ئەو پەیوەندییە جیهانییە سەرمایەدارییەی ئیمپریالیزمی جیهانی بەسەر بازاڕی جیهاندا هەیبووە.

هەموو ئەو لێکدانەوانە لە دوای لینینەوە تائێستا هیچ لێکدانەوەیەکی تری بە نەکراوە، هەر بۆیە بەرژوازیش توانیویەتی ئەو کوێرەوەرییانە لە ڕێگەی هۆیەکانی ڕاگەیاندنی خۆیەوە بەشێک لە زهنی ئینسانی ئەم سەر زەمینە بە سیاسەت و بەرژەوەندییەکانی خۆی کۆنترۆڵ بکات. ئیتر هەموو بزووتنەوەکان لەو چوارچێوەیەدا قەتیس مابوون. واتە ئەوەندەی ڕووداوەکانی جیهان کاریگەری لەسەر پەیوەندییە سیاسییەکان هەبووە ، ئەوەندە بزووتنەوەکان نەیان توانیوە کاریگەری لەسەر پێکهاتەی سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابووری ئەو سیستەمە دابنێت و بزووتنەوەی گۆڕانی ئەو سیستەمە بە ئاڕاستەی خۆی تاو بدات. بەم پێیە ئەزمە ئابوورییەکانی سیستەمی سەرمایەداری بە دوای خۆیدا کۆمەڵێک کاری نەگەتیڤانەی بە بزووتنەوەکانی چینی کرێکار بە جێ ئەهێشت ، یان کاریگەرییەکانیان دەبوونە هۆی ئەوەی کە هەموو بزووتنەوەکان دەش دامەنن لە بەرامبەر

بە وەڵامییاندا ، چونکە ناکرێت وەک ئەوەی کە کردیان ، گەلان لە شکەدا بە گەلان لە بنەڕەتدا بە حساب بهێنن .

ئەزمەی ئابووری سیستەمی سەرمایەداری کاریگەری بە خۆی و بزووتنەوەکانی تری دژی ڕەهەندی سەرمایەداری بە جێ دەهێڵێت، هەر لە ئاستی بیرکردنەوەو تێڕوانییەکان و هەموو ئەو لێکۆڵینەوانەی کە لە سەر ئاستی ڕەهەندی بەرهەمهێنانی سەرمایەداری و پلانی بزووتنەوەی کرێکاری جێ بە جێ دەبێت . هەروەها بەرهەم هاتووەکانیان هاوکێشەی تیۆری بە بەرهەم هێنانیان ، هاوکێشەی نا یەکسان و نا هاوتای ڕەهەندی واقعی دەبێت . واتە نەبوونی پلانی گونجاو لە ناو ئەو بزووتنەوانەی کە لە بەشە جیا جیاکانی ناو بزووتنەوەی کرێکاری لە جیهاندا هەن، تا بتوانێت پلانێکی گونجاو لە پێناو خزمەتێکی گەورەی بزووتنەوەکە بە ئەنجام بگەیەنرێت .
ماوئیزم هەرگیز نەبووەتە ئەلتەرناتیڤی گونجاو تروو شیاو ترو زانستی تری ڕەهەندی ئەستاو ئەوسای سۆسیالیزم . وەیان ئانارشیزم و هەروەها ترۆتسکیزم و ئیکۆنۆمیزم و بە گشتی ڕیڤیژنیزم ناتوانێت ، هەڵوەستی وەک کۆمۆنیزمی زانستی هەڵوەستێکی گونجاو زانستی بێت لە مەڕ بەرەو پێش چوونی بزووتنەوەی کرێکاری . ئەمانەو هەر هەموویان کە لە دەورانی پێشووتردا کاریگەریان لەسەر ڕەهەندی هزری بزووتنەوەکانی ناو چینی کرێکار هەبووە ، کاریگەری خراپی لەسەر زهنی ئەندامانی ناو کۆمەڵ بەجێ هێشتووە .
ئێوەش بزانین هەوڵدراوە بە حیساب بە تێپەڕاندنی ئەم بارە لە ڕیڤیژنیزم لە ناو بزووتنەوەکاندا. بەڵام بە بارێکی تر گوباویانەو میتاڤیزیکانەی ڕیڤیژنیزمێکی کۆن و بە مۆدێکی تازە ، هەوڵی بە دراوە ، کە ئەنجام هەر هەمان هەڵوێست و هەمان چوار چێوەی سیاسی بە بزووتنەوەکە دادەڕێژێت ، کە لە دەورانی پێشووتردا لە ژیاندا واقع و لە واقعدا بەرجەستە بووە . کەواتە بە هەموو تێپەڕاندنێک لەو ئاستەی پێشووتر دەبێت تێپەڕاندنێکی زانستییانە و هۆشیارانە ئەو هەلومەرجانە تێ پەڕێنین ، واتە مارکسیزم تەنها وەڵامەو تەنها بە دیالێکتیکی خۆی ئەتوانێت لە دیالێکتیکی ئەستادا جێگای بکاتەوە......... بە مەرجێک ئەم دیالێکتیکە بتوانێت بەهای فەلسەفی خۆی بپارێزێت و دیالێکتیکی تیادا تاو بدرێت . واتە هەموو هەوڵەکان هەوڵی پۆزەتیڤانە نین و ناشتوانن ئەو هەلومەرجە لە ژیانی خۆیان جێگیر بکەن ، چونکە تێڕوانینی ماوئیزم ناتوانێت اجتهادێکی گەورەو بچووکی ناو مارکسیزم بێت و هەروەها ناشتوانێت وەڵام دەرەوەی هەلومەرجی ئەزمەی ڕەهەندەی هزری و پراکتیکی ئەو ڕەهەندە بێت ، لەگەڵ ئەوەشدا کە کەمەڵێک خەون و خەیاڵ جێ بە جێ بکات .
ئەمانەو هەموو ئەو لایەنانەی کە بە تەنها نین لە کاریگەریەکانیان لەسەر ڕەهەندی سۆسیالیزمی زانستی لەجیهاندا هەیە کە دەتوانن دەورێک بگێڕن و وە ئەمەش لە بەهەند گرتن و لێکدانەوەمان لە سەر

ئەزمەی بزووتنەوەی چەپ لە جیهاندا ، بە هەندیان نەگرتن . یان تەنها بە لەکدانەوەیەکی ژهنییانە لەسەر ڕووداوەکان بەکاریان بەرین . واتە ئەمە چەند کاریگەرییەکانی لە دەرەوە ببینین ئەوەندە زیاتر پەیوەندی بە ناوەوەی کاریگەرییەکان هەیە . چونکە ئەو کاریگەرییانە قوڵ ترو بە هێزتر دەبن لەسەر ئاستی بزووتنەوەکە .

سەرمایەداری بە سوودی خۆی دەیەویت لە بەرامبەر دووژمنەکەیدا بە جۆری جیاواز کاریگەری لەسەر بەهای هۆشیاری چینی کرێکاری دابنێت ، کە ئەمانە پاشماوەکانیان دەگۆڕێتەوە بۆ لای ئەمەش . واتە ئەمەش بەشەکین لەو گشتە لە جیهاندا کە تایبەت بوونمان لە ڕێگەی پەیوەندی گشتیبوونمانەوە کاریگەری گشتمان لەسەر دەبێت . واتە بەو مانایە ناڵێم کە ئەمە چوارچێوەی تایبەتی بوونمان بە بەردبوو بکەین و لە دەوریدا بسوڕێنیەوە . بەڵکو ئەمە دەمانەوێت پەیوەندی تایبەتیمان کە گشت بوونمانە بکەینە پەیوەندییەک کە کاریگەری پۆزەتیڤانەی هەبێت لەسەر بزووتنەوەکە . لێرەوە دەردەکەوێت کە بەهای تێڕوانینەکان بە بزووتنەوەکانیان ، نەیان توانیوە ئەو کاریگەرییانە بە شێوەیەکی هەتاهەتایی بنبڕ بکەن هەرچەندە نەگەتیڤی ئەو کاریگەرییانە بە سنووری خۆی ئەمێنیت لە سەرمان . بەڵام ئەمە خوازیارین ئەو کاریگەرییە کاریگەری تا سەر ئیسقانمان نەبێت بەڵکو ئەگەر کاریگەریشی هەبوو ئەوا زەرزەر بەبەها بێت لەسەر ئاستی بزووتنەوەکەمان .

لێرەدا ئەوە دەردەکەوێت، کە بزووتنەوەی چەپ لە کوردستان و عێراقیش بێبەش نین لەو بزووتنەوانەی کە لە جهیاندا کاریگەری هەموو دەخۆکانیان لەسەرە ، واتە نەیان توانیوە پەیوەست بن بە میتۆدەکەوە کە هەڵئەنجاوی میتۆدەکی ڕڤیژنیستی نەبێت . هەتا ئێستا چەپ لە مالی خولیایەکی سەرگەردان بوودا سووڕدەخوات ، بێ گومان ئەویش هەروەک بەشەکانی تری جیهان بە ئاکامی لە هەلومەرجی تیۆریدا هەیەو پاشکۆی ڕەهەندی ناو ڕەهەندەکانی جیهانی سەرمایەدارییە . نەیتوانیوە بە هیچ جۆرێک لە جۆرەکانی بزووتنەوەی کۆمەنیزمی زانستی هەڵوێستی جیهانی و گونجاو و شیاوی خۆی لە خزمەتی بزووتنەوەی چینی کرێکار و بزووتنەوەی کۆمەنیزمی زانستی دا وەربگرێت و پرۆسیسی بکات . ئەم چەپە ئەوەندە بێ توانایە کە خۆی بیر ناکاتەوە......... خۆی نانووسێ........ خۆی هەڵوێست ناگرێت..... خۆی لێکدانەوە ناکات....... ! بیری بۆ دەکەنەوە بۆی دەنووسن و هەڵوێستی پێدەگرن و بۆی لێکدەدەنەوە...... حیزبی بۆ دروست دەکەن ، بیر کردنەوەیان بە میتۆد لە حەرام دەکەن ، یان خۆشیان لە خۆیان حەرام دەکەن .

لە گشت ئەم حاڵەتانەدا..... چەپ لە دنیا و لێرەدا نەیتوانیوە اجتهاد بکات ، نەیتوانیوە بە واقعی سەرمایەداری هەڵبسەنگێنێت ،

نەی توانیوە ئەو مەرحەلانەی کە تیایدا دەژین چۆن بەکاری بهێنێت .
لە لای ئەمانە ئەهەندەکی میتۆدی زانستی بوونی نییە ، وە جێگاشی
نابێتەوە لە لایان . بە هەر حاڵ ئەمانە هەر هەموویان دوگماتیزم
پێک دەهێنن ، هەر هەموویان دەبنە لایەنێک کە دیالێکتێک بەکار
ناهێنن بۆ لێکدانەوەی مادیانەی پەیوەندییەکانی ئێستاو ئاستی
بزووتنەوەکە . لەڕووی تیۆریشەوە هەر باس ناکرێت کە حاڵ و
ئەحوالەیان لە کوێدا ئەگوزەرێت کە چەندە هەژارن لە باری
میتۆدییەوە ، چەندە بێ باکن لە ئاستی میتۆدو قەناعە هزرییەکانی
ناو میتۆدی سۆسیالیزم . هەموو هەڵوەستەکانیان هەڵوەستی بە
هەڵوەستن. فەرهەنگەکەیان فەرهەنگی بێ زانستن...... فەرهەنگی
داتاشراوی ئەندێشەی ئەندێش مەندەکی بیرکەڵە و ووردە بۆرژوازیە .
بەشێک لە چەپی جیهان کاریگەری جەنگی ساردو جەنگی ئاسمانی یان
جەنگی ئەستێرەکان دەبوونەوە ئەوەی کە هەموو هیواو ئاواتەکانیانی
پێوە ببەستنەوە . ئاکامی خراپی لە سەر بیرکردنەوەیان دادەناو
لێکدانەوەی جۆر بە جۆریان لەسەر دەکرا کە گوایە بردنەوەی لە
ئاسماندا ئەتوانرێت بردنەوە بێت لەسەر زەمین و سۆسیالیزمی مۆدێلی
سەرمایەداری دەوڵەتی دابمەزرێنێت . ئەمانە هەر هەموویان کارکردی
خراپی کلک بوونی چەپە بە سیاسەتەکانی سەرمایەداری جیهانەوە .
هەروەها گومان لەوە ناکرێت کە بەشێکیان بەرژەوەندیان تیایدا
هەبوو، بەشەکەی تریشیان بیرکەڵە بوون .

بەشی دووەم

{یەکێتی سۆڤێت و هەلومەرجی هەڵوەشانەوە}

بێ گومان لە دوای شۆڕشی ئۆکتۆبەرو دامەزراندنی دەوڵەتی شوراکانی
ڕووسیا ، ئەو قەناعە ئەوەی سەلماند کە کرێکاران ئەتوانن
دیکتاتۆریەتی خۆیان دابمەزرێنن ئەگەر بتوانن بە باشی و بە
شێوەیەکی گونجاو مامەڵەی لەگەڵدا بکەن . بەڵام ئەم دیکتاتۆریەتە
نەیتوانی ئەرکە مێژوویەکانی خۆی جێبەجێ بکات . ئەمانەو چەندین
هۆکاری تری ناو پەیوەندی یە کۆمەڵایەتی و ئابووری یە
دامەزراوەکانییان ، نەیان ئەتوانی تێپەڕەی بارێکی سیاسی ناهەمواری
ئەو پەیوەندییە کۆمەڵایەتی و ئابوورییە دامەزراوەکانییان. نەیان
ئەتوانی تێ پەڕەی بارێکی سیاسی نا هەمواری ئەو پەیوەندییە
سەرمایەدارییە بکەن، بە جۆرێکی تر پرسیسی ژیانی خۆی دەکرد کە
شیاوو دەقاو دەق لەگەڵ سۆسیالیزمدا نا جۆر جیاواز بوون ئەو
دەورانە .

لە لای زۆری لایەنە سیاسییە ئەپۆزیسیۆنەکان ، کە ناوی خۆیان بە
سۆسیالیست و کۆمۆنیست لە قەڵەم ئەدا، ئەو بارانەیان لە لا بە
دەزینەوەی کنزێکی (گەوهەرێکی) بە نرخ لە قەڵەم ئەدا . واتە

هەموو ئەمانە بوو بوونە ئەو سەرچاوەیەیەی کە (مرجع)یان لەو د□و□ت□وە سەرچاوەی دەگرت ، کە مۆدێلێکی تازەی هێنا بووە ناو گەمەی سیاسی و ئابووری و سیاسەتی سەرمایەداری جیهانی یەوە . واتە لە لای بەشێک لەم ئۆپۆزیسیۆنە داکۆکی لێ دەکراو بەشێکی تریش بە جۆرێکی تر دژایەتی دەکرد ، نەشیان ئەتوانی لە چوارچێوەی سیستەمی بیر کردنەوەی ووردە بۆرژوازی تێپەڕ بکەن . چونکە ئەم مەنهەجانە (میتۆد) لەسەر ئاستی دنیادا ، مەنهەجێکی (میتۆدی) داهێنەرانە نەبوون بۆ بزووتنەوەی کۆمۆنیستی و بزووتنەوەی چینی کرێکار، سیستەمی بیرکردنەوەی دۆزەرەوەی ڕێگا چارەکانی تێپەڕاندن نەبوون لەو هەلومەرجە ناهەموارانەی کە دەکەوتنە دوای دیفاع کردن (بەرگریکردن) لە مۆدێلێکی تری سەرمایەداری .

ئەو لایەنانەی کە بەرژەوەندی خۆیان گرێ دابوو بە یەکێتی سۆڤێتەوە هەتا باران بارینی مۆسکۆ کاریگەری لەسەر ئەوە دادەنا لە لای ئەمان چەتر هەڵ بدەن لە ڕۆژانی دەرکەوتنی تیشکی ڕۆژیشدا ، یان جلو بەرگی سیبریا لەبەربکەن . یان بە بەرهەم هێنانێکی تری چەکە سەربازییەکانییان شاگەشکەو شایی و لۆغانی بۆ بکەن . کە گوایە سەرچاوەی میتۆد و ڕابەرایەتی چینایەتی چینی کرێکار لەو دەزگا دەوڵەتیە سەرمایەدارییەدا پێکهاتی خۆی توند و تۆڵ ڕاگرتووە . ئەو حیزبانەی کە مەرجەعیان سۆڤێتی جاران بوو …. دەرس (وانە) خوێندنیان لەو دەزگایانەی ئەواندا بە سەرچاوەی یارمەتی و کۆمەکی مەعنەوی و تیۆری بەیان کراوە . کە ئەشێت لەم دەزگایانەدا بێجگە لە فێرکردنێکی ووردەبۆرژوازییانەی لێکۆلەرەوەکان ، هیچ مەنهەجێکی مارکسیستی زانستی بەیان نەکرا بێت یان ئەو خەڕەکەی کە ئیشی دەکرد لە سەر بیروبۆچونی ڕزگاری نیشتمانی و سەربەخۆیی ئابووری نیشتمانی و گەلێکی بەختیارو زۆر بابەتی تری لەو تووڕەهاتانە ، ئەو قوتابخانەیە هیچ وانەیەکی تریان تیا نەئەووترایەوە . ئەمانە کاریگەریان لەسەر یەک بە یەکی ئەو لایانانە هەبووە کە پەیوەندی تووندو تۆڵیان لەگەڵ ئەو مەنهەجەدا بەستبوو . واتە کاریگەریەکە لەسەر ئاستی جیهان هەبووە نەوەکو تەنها یەک شوێنی جیا جیای گرتبێتەوە . لە لای ئێمە دەورانی ڕابردوو ئەم کاریگەریانە هەبوون و ئێستاش ئاسەواری کاریگەرییەکانی بەسەر جەستەی فکری ڕەهەندێک لە لای ئێمە بە جێ هێشتووەو خاڵی خاڵ کوتراوی ئەو خاڵانە ئێستاش لەسەر لاشەیان شین دەکاتەوە . لە لایەکی ترەوە ڕەهەندەکانی تری جیاواز بەم مەیل و بۆچوونە لە هەوڵەکانیاندا ئەوەندە سەرکەوتوو نەبوون توانیبێتیان جیاوازییەکی دیارو کاریگەر بۆ هەموو بزووتنەوەکە هەبوو بێت . واتە خاڵی تێپەڕاندنی ئەمان خاڵی

جیاوازی ڕیشەیی بە دروست نەکردبوون ، بەڵکو تەنها دروست کردنی چوار چێوەیەک بووە بۆ کۆمەڵێک هەڵوێستی زۆر لاوەکی و بە کاریگەر، هەوڵەکانی خۆیان بە کاریگەر ڕەچاو کردووە و چواندووە .

بە بڕوای من ئەبێت هەوڵەکان لە جیاوازی بنەڕەتیدا خۆی ببینێتەوە و خوێندنەوەیەکی دیالێکتیکیانەی مارکسیستیانە بە هەل و مەرجەکانی گوزەراندنی ژیانی سیاسی و ڕێکخراوەیی و بزووتنەوەی کرێکاری و اجتهاد کردنێکی زانستییانەی دەوێت کە بتوانێت لە ناوەڕۆکی ماکسیزم و بنەرەتی جیاوازییەکەی خۆی بگات ، لەگەڵ ڕەهەندی جیاجیای دەوروپشت و وە هەروەها خوێندنەوە بە واقعی عەینی واقعەکەی خۆی بکات . ئەمانە ئەتوانن کاریگەری ئەو ژوورنالیزمە جیهانییە لەسەر بەهای ڕەهەندی خۆی کەم ڕەنگ بکاتەوە . واتە ئەو هێرشەی کە بە هۆی داڕوخانی سۆقیەتەوە دەکرایە سەر بزووتنەوەی کرێکاری و کۆمۆنیستی لەسەر ئاستی جیهاندا ، هەر هەمووی پێویستی بە وەڵامی تیۆری و سیاسی و فکری خۆی هەبووە . کە هەتا ئێستا ئەو وەڵامانە نەبوونەتە هۆی ئەوەی کە کاریگەری ئەو داروخانە لەسەر زهنی ئینسان لابەرێت . بە گومان ئەمانەش پێویستیان بە بەحپ و پلیمیک هەبوو کە نەکراوون لەو ئان و ساتانەدا یان کە کراون بە کاریگەر بوون لەسەر زهنی ئینسانەکان (مرۆڤەکان) . واتە بە داڕوخانی مۆدێلێکی تری سەرمایەداری ، بوون بە هۆی هێرشێکی گەورە بۆ سەر کۆمۆنیزم بە دروست بوونی حیزب وەڵام نەئەدرایەوە ، کە حیزب نەتوانێت ئەرک و مەهامەکانی خۆی وەک حیزبی چینی کرێکار جێبەجێ جێ بکات . تەنها دروست کردن ناتوانێت کاری جێبەجێ کەری ئەو هەلومەرجانە لە ڕەوینەوەی کاریگەری میدیاکانی جیهاندا بێت لەسەر زهنی ئینسانەکان .

بە هەر حاڵ حیزب تەنها بە گۆڕانی تیۆری و جۆری ڕێکخستنەکەی و هەوڵی ستراتیژو جۆری ستراتیژەکەی دەتوانێت ئەو ئەرکە بەجێ بگەیەنێت ، کە بێگومان جۆرەکانیان بە پێی دیالێکتێک جیاوازن . بە ڕووخاندنی یەکێتی سۆقیەت من ناچمە قوڵای باسەکەوە ، چونکە جێگایەکی تر دەخوازێت کە باسی لێوە بکرێت . بەڵام بە هەر حاڵ دەمەوێت ئەوە ڕابگەیەنم کە بە لاچوونی کاریگەرییەکانی ئەو داڕووخانە و لاچوونی ئەو فریاد ڕەسەو ئاواتەی کە هەندێک لە لایەنە جیهانییەکانی بزووتنەوە جیا جیاکان خۆیان پێوە دەبینی ، ئەمەکە بووەتە مەتەکەو لە دەست چوونی ئاواتەکانیان ، یان هەر بەڕژانەک کە دەتەوێ سەر سۆسیالیزم و کۆمۆنیزم ئەوان وەڵامت دەدەنەوە کە کۆتایی یەکجارەکی ئەو سیستەمە فکری و سیاسی و

کۆمەڵایەتییە . بە سیستەمی کۆمەڵایەتی و ئابوری کۆتایی پێهات ، یان کۆتایی مێژووە !؟ بەڵام نەیان دەزانی یان دەیانویست لەو ڕێگەیەوە بزووتنەوەی کۆمۆنیستی بخەنە ژێرکاریگەری لێکدانەوەکانی خۆیانەوە ، چونکە ئەم مۆدێلە هەمان ئەو مۆدێلەیە کە لە سەر بنەڕەتی کاری بە کرێ و سەرمایە جێگیر بووە .

هەروەها ناتوانێت تەنها لە شکۆدا نەبێت بانگەواز بۆ سۆسیالیزم و کۆمۆنیزم بکات . هەتا ئێستا کاریگەری ئەو شکستە بە شێوەیەکی زانستی بەیان نەکراوە . هەروەها چەپ لە جێگەو ڕێگەی لە پەرلەمانتاریستیدا و یان پیادەکردن و نەگونجاندن لەگەڵ ئەو بزووتنەوەیەی سەرمایەداریدا . ئیتر لە دوای ئەو حەرەکەتەوە بەهای بوونی چەپ وەک خۆی لە دەستی داوە . لێرەوە دەردەکەوێت کە چەپ بەوە دەناسرێتەوە کە تێکەڵ بە بۆرژوازییە و ناتوانێت جێگەو ڕێگەی خۆی بە ناو چینی کرێکار ئاڵوگۆڕ پێ بکات . هەر لێرەوە و لە بەرامبەر ئەو بزووتنەوانەدا ئەمە مارکسیست بوونی بزووتنەوەی کۆمۆنیستی و کرێکاری بە گرنگ و بە بەها دەزانین و هەروەها شیاو ترو گونجاو ترە بۆ تێپەڕاندنی ئەو ئەزمەیە لە سەردەمی ئێستادا ، بۆیە دەبێت چەپ بوون لە حیساباتی (هەژماری) بۆرژوازیدا جێگایان بە بکەینەوە ، نەوەکو پەیوەندی داری بکەین بە بزووتنەوەی کۆمۆنیستی چینی کرێکارەوە . خودی چەپ نەیان توانیوە دەربچن لە چەپ بوونیان و مارکسیستێکی زانستی و واقعی سەردەمەکەی خۆیان بن و کاریگەری ئەو ڕووداوانە لەسەر ژهنی هاوکارو هاوخەبات جەماوەرێکی بەرینی چینی کرێکار لابەرن . ئەوەندەی خەریک بوون بە کاری ڕیفۆرمی ڕۆژانەوە ، ئەوەندە بە ڕۆشن کردنەوەی ژهنی ئینسانەکانەوە تێکەڵ نەدەبوون .

هەر بەحپەک کە دەردەچێت ناتوانێت قۆناغی ناهەمواری ئەو کاریگەریانە لەسەر شانی چینی کرێکار بە دروستی هەست پێ بکات . ئەزانێت کە بارێکی گران هەیە بەڵام نازانێت گرانی و چەقی قورساییەکەی لە کوێدایەو چۆن ئەتوانێت ئەو هێزی نوێیە بە جووڵە بەکار بهێنێت . بە بەڕوای من کۆمۆنیزمی زانستی چەندە پەیوەندی بە واقعی پێکهاتووی ئەو پەیوەندیەوە هەیە ، ئەوەندەش پەیوەندی بە ژهن ڕۆشنی ئینسانەکانەوە هەیە . ئەوەشمان لە یاد نەچێت کە زیاتر ئاکامی شکستەکانی ئەم ڕەهەندە لە دوای جەنگی کەنەداوەوە بەرجەستە و واقع بووە . هەرچەندە ڕێگەی دەگەڕێتەوە بۆ پێشووتر ، کە نەتوانراوە لەسەر ئاستی جیهاندا هێزێکی بەرینی هۆشیاری چینایەتی چینی کرێکار پەروەردە و ئامادە بکرێت ، کە گرفتیان نەبێت لە

هەلومەرجی داڕوخانی ئەو سیستەمە لە سەرمایەداری . وە مەسەلەی (پرسی) بزووتنەوەی ناو پەرلەمانتاریزم لە لای هەندێک ڕەهەندەی هزری بوو بوونە ئەلتەرناتیقی ئەزمەکە و دەیان کردە خاڵی دەرچوونیان ، کە ڕەهەندی سەقەتاتیش ئەتوانێت بە بەشێک لەو پەرلەمانتاریزمە دابنرێت .

ئەم کاریگەریانە نەیان ئەتوانی کوردستانیش نەگرنەوە ، بەڵکو ئەوانیش بەشێک لەو گشتە لە جیهاندا بوون کە ئەم کاریگەریەیان لەسەر هەبووە ، چونکە کاریگەریەکە زیاتر لەو ناوچانەدا ڕوویاندا کە نزیک بوون ، بەجگە لەوەی کە دووریش بووایە هەروەک ئێستا دەبوو ، لە بەرئەوەی هەر ئەو کاریگەریە نزیکەی لای ئێمەیە کە کاریگەری لەسەر جیهان هەیە ، لە بەر ئەوەی تەکستەکان لەسەر ئاستی جیهاندا شکست خواردووە . هەروەها لەسەر ئاستی جیهاندا ڕەهەندێکی زانستی بە لێکدانەوەی ئەم شکستە ڕێچکەی نەگرتبوو و نەگرتووە ، تا بتوانێت لە لای ئێمەش ئەم ڕەهەندە هەبێت .

ئەوەندەی پاشکۆیەتی چەپی ووردە بۆرژوازی بە سیاسەتی بۆرژوازی لە لای ئێمە و لە جیهاندا هەیە ، ئەوەندەش بۆرژوازی بوونی چەپ بەرجەستەیە ، بەو مانایەنە نییە کە لە شوێنە جیا جیاکاندا وەک یەک و لە یەک ئاستدا کاریگەریەکان وەک یەکە ، ئێمەش یەک لایەنی نیسبی هەیە لە ناوچە جیا جیاکانی جیهاندا . بەجگە لەوەی کە هەلومەرجی ناهەمواری ئابووری و دروست بوونەوەی کۆمەڵێک خەتەو خاڵ و کۆمەڵێک ڕەهەندی کۆنە پارێزی کۆمەڵە و ڕەهەندی ناسیۆنالیستی دواکەوتوو ، هەروەها بە وەڵامی ڕەهەندی چەپ لە بەرامبەریاندا . چونکە هەموو گفتوگۆیەک ناتوانێت ئامانجی زانستی لەوە سەرچاوە بگرێت یان دروست ببێت . کە ئەمە قۆناغێکی زۆر گرنگ و بەشێکە لەو هەلومەرجەی کە بە وەڵام دانەوەی ڕەهەندی ژورنالیزمی جیهانی و هێرشەکانی بە سەر سۆسیالیزم و کۆمۆنیزم قۆناغێکی جیا نەکراوەیە . لێرەدا هەتا ئێستا میتۆدێکی زانستی و سەربەست نی یە . کە توانیبێتی لەو دیاردانە بە ووردی بکۆڵێتەوە ، ئەوەشی هەیە نەیتوانیوە زانستی بێت … و نەی توانیوە لە خۆ پارێزی ووردە بۆرژوازی دەربچێت .. ئەم هەلومەرجانە بە ئامانجی داوە بە ڕەهەندی فکری سیاسی و کۆمەڵایەتی بزووتنەوەی چەپ لەم ناوچانەو لە جیهاندا . کە ئەویش داپۆشراوی سەر کاریگەری ئەزمەی سیاسی و کۆمەڵایەتی چەپ خۆیەتی . ئەو کلک بوونەی چەپی ئێرە بە چەپی ووردە بۆرژوازی ئێران و ڕەوتی ناسیونالیستی چەکدار و چەکداری ، کاریگەریەکی زۆر خراپی لەسەر بەجێ هێشتوون ، کە تا ئاستی گەوجبوون گەوجی کردوون .

هەروەها بە ئیرادەیی لە نێوەندیاندا بووەتە بەشێک لە هەڵسوڕانی سیاسییان کە تەنها بە بەرز کردنەوەی دەماری مل و بە ووشەی شۆڕشگێڕی و بۆ ئەوەی بتوانێت ئەلفێک بخاتە سەر ڕستەی لەوەو پێشی وەرگیراویان ، دەماری ملیانی بە فەلەت کردوو .
کەواتە لەم بەشەیاندا هەتا وەکو چەپ لە هەموو ئەو کاریگەریانە ئاگادارو ووریانە بێت و لە ژێر کاریگەریان دەرنەچێت ، ناتوانێت کارێک بە ئێستاو ئایندەی کۆمۆنیزم جێبەجێ بکات لە ناو بزووتنەوەی چینی کرێکاردا .

بەشی سێیەم

{ داڕوخانی ژێرخانی کۆمەڵایەتی }

داڕوخانی ژێرخانی کۆمەڵایەتی هەر سیستەمێک پەیوەندی بەوەوە هەیە کە توانای بەرهەم هێنان تیایدا دەبێت بە سفر یان نزیک بە سفر دەبێتەوە . ئەویش لە ڕێگەی بەرهەم هێنانی بەرهەمێکی زۆر و زەبەندی کاڵاییەوە کە لە بازاڕدا زۆرییەکەی بە پێی داواکردن نییە ، واتە ئەو پەیوەندییەی کە لە نێوان پێشاندان یا خستنەڕو و خواست یا داواکردندا هەیە ، پەیوەندییەکەی بە پێی زۆری بەرهەم هێنان داواکردن لەسەریان کەم دەبێتەوە ، یان کاتێک کە کارگەکان لە کار دەکەون لەو ڕێگەیەی پێشووترەوە ، توانای کڕینی کاڵایی توانایەکی لاوازو سست دەبێت بە ئینسانی بەکاربەری کاڵاکان . لە لایەکی ترەوە بە توانایی گەشەی ئاستی بەرهەم هێنان ، بە جۆرێکی تر دەکەوێتە ژێر کاریگەری بەرهەم هاتوویەکی زۆری جیهانی یەوەو هەمان کاری پێشوو لە پەیوەندی یەکانیاندا ڕوو دەداتەوە . واتە کاری بەرهەمهێن بە پێی پلانێک ئەکەوێتە کەنارەوە ، یان هەر هەموویان بەرهەم هێنان تیایدا سفر دەبێت . بە داڕوخانی ژێرخانی ئابووری هەر چوارچێوەیەک ، بەهای بازرگانی کەم تا زۆرێک ئەبێتە سەرچاوەی داهات و کۆکردنەوەی قازانجی زیاتر. واتە دەرەوەی ناوچەی ئەزمەگرتوو کاڵای بەرهەم هاتووی ناوچەیەکی ترو گوێزانەوەی و کۆنترۆڵ کردنی بەرهەم هێنانی ناوچەی ئەزمە گرتووی بەرامبەر دەکات و دەبێتە مایەی بە کارکردن و لە توانای کڕینی ئینسان کەم دەکاتەوە . هەروەها لە ئاستی هەموو جیهانیشدا ، بەشێوەیەکی فراوانتر و کاریگەرتر فشار دەخاتە سەر بژێوی مرۆڤ . کەواتە ئەزمە لە چوار چێوەی ململانێکانی سەرمایەداران و توانای بەرهەم هێناندا بەرجەستە و واقع دەبێت .

ئەزمە حەتمیەتی مانەوەی پەیوەندییە چینایەتییەکان دەکاتە کەناری

پەیوەندییەکانی خۆیەوە ، واتە ئەزمە واقعـــی پەیوەنـــدییە چینایەتییەکانە و لە هەمانکاتـدا دەرخەری لەنـاوچوونی پەیوەنـدییە چینایەتییەکـانیشە . بەو مانـایە نـا کە ئەزمە ئەتـوانێت لە ساتەوەختی خۆیدا پەیوەندییە چینایەتییەکان لە ناو ببات ، بەڵکو بە پێچەوانەوە بە تەواوی تووندو تیژی دەکاتەوە .

لێرەدا مەبەستم ئەوەیە کە سیستەمێک ژیانی لەگەڵ ئەزمەدا ئاوێزان بێت ، لە بەرئەوەی سیستەمی سەرمایەداری ، لەگەڵ نەخشی درێژخایەنی ئەزمە دەرگیرە و دەژی ، دەبێت ئەوە بە هەموو لایەک ڕوون بێت ، ئینسان لە دواتریدا یان لە ساتە وەختی ئەزمەدا هەوڵی لە پێناوی لە نـاوبردنی ئەو پەیوەنـدییە چینـایەتیە دایە . یـان دەیەوێـت ئەزمەکان نەهێڵن و کاریگەریان لەسەر ژیانی ملوێنەها ئینسان بێ بەها بێت . کەواتە سیستەمێک ژیانی هەموو ئەزمە بێت ئەوا ئینسان هەوڵی لە پێناوی ئەوەدا دەبێت کە بتوانێت ژیانێک بە سەر بەرێت کە کاریگەرییەکـان و بێ مافییەکـانی ژیانیـان لەسـەر خۆیـان لابەرن . ئەزمە بووەتە ناوەڕۆکی پەیوەندییەکانی سەرمایەداری واتە ئەزمە بە مانای سەرمایە داری دێت و سەرمایەداریش ئەزمە ناوەڕۆکی دەبێت . واتە حەتمیەتی مێژوویی بە سۆسیالیزم و کۆمۆنیزم پەیوەندی بە کۆمەڵگـای چینـایەتی ئێســتاوە هەیە ، کە ئەو حەتمیەتە دەبێتە نـاوەڕۆکی جوڵـانەکی مـاددی و دیـالێکتیکی مێژوویـی پەیوەنـدییە کۆمەڵایەتییە ئابوورییەکان . بەڵام لە لای ئێمە ئەزمە سەرچاوەکەی بە هەمـان سـەرچاوەوە بەنـدە کە لە سیســتەمەکی پـان و بەرینـی ســەرمایەداریدا ژیـانی بەنـد بـووە بە ژیـانی بەرهەم هێـنانی سەرمایەدارییەوە .

بێجگە لەوەی کە لە پێش جەنگی کەنداودا سەرتاپای بەرهەم هێنانی سەرمایەداری ڕوو لە ئەزمەیەکی بە سنوور بوو بوو، چونکە بەرهەم هێنانی کاڵایی لە ڕێگەی تەکنەلۆجیاوە بەهای کاڵایی دابوو بە هەموو شتەکان و کاڵایەکی بێ شووماری لە بەرهەم هێناندا بەرهەم هێنا بوو . واتە ڕەهەندی گەمارۆی ئابووری ئیمپریالیستی لەسەر سیستەمی سەرمایەداری و کرێکاران لە عێراقدا ، چڕ بوونەوەی ئەزمەی سەرمایەداری جیهانییە لەو ناوچەیەدا . هەروەها پەیوەندی بەوەشەوە هەیە کە چەکەکـی تووندو تیژی سـەرمایەدارییە ، یـان چەکێکـی کاریگەرترە لە چەکە کۆکوژەکانی وەک چەکی بایەلۆژی و ئەتۆمی و چەکـی هایـدرۆجینی کە دەتـوانێت پـاوانی نـاوچەی بەرهەم هێنەری ووڵاتانی تر بکات . یان سەرەڕۆییەکانی سەرمایەداری لە ژێر ڕکێفی هەمان سیستەمی سەرمایەداری ئیمپریالیستی بخاتە چوارچێوەیەکەوە کە خودی ئەزمە لەسەر خۆی کەم ڕەنگ و بێ بەها بکاتەوە . واتە لە لایەک

ڕەوینەوەی ئەزمە لەسەرخۆی و لە لایەکی تریش پاوان کردنی هەمان سیستەم بۆ خۆی و ئایندەی هەمان سیستەم ، گوێ ڕایەڵ کردنی ئەو چوارچێوەیەیە بۆ سیاسەتی مۆنۆپۆڵی خۆی . لە لایەکی تریش پیشاندانی هەمان ئەو کاریگەریانە لەسەر چینی کرێکار کە دەست نەدەنە هیچ شۆڕش و جوولانەوەیەک ، ئەگینا ژیان لە ژێر کاریگەری گەمارۆی ئابووریدا ژیانێکی مەترسیدارو خنکێنەری بەرەبەرەی پەیوەندیەکان و ژیانی چینەیە . بێجگە لەوەی کە هەر لایەک ڕابەرایەتی ئەو سیاسەتەی کرد ، ئەوا ئەتوانێت ئەوە پیشانی ئەو سیستەمە بدات ، کە سیاسەت و مەنهەجی ئابووری بە پێی پلان و سیاسەتەکانی خۆی دەبرێت بە ڕێوە .

هەر وەک ئەوەی کە ئەمریکا بەسەر (UN) و (مجلس أمن) دا سیاسەتی میلتارێتی و ئابووری خۆی لە چوارچێوەی بڕیارنامەکانی خۆیدا سنووردار دەکاتەوە ، ئەو دەیەوێت خۆی بەرهەمهێن و ئەوانی تر بەکاربەر (مستهلک) بن ، واتە دەیەویت شوێنە جیاجیاکانی جیهان ، شوێنی جیاجیای بازاڕی کاڵاکانی ئەو بێت ، زۆرترین وەبەرهێنانی تیادا بکات . ئەم سیاسەتە ناتوانێت لەسەر حسابی گۆشت و ئیسقانی خەڵکی تر پارێزگاری لە کەسانی تر بکات . کەواتە ئەوەی لە عێراقدا ڕووی داوە بە پێی پلانێک ، بۆ پارێزگاری لە کەمێک لە ئینسانەکان بە ڕێژەیەکی زۆر ئینسان دەخاتە ژێر کایگەری و ڕەحمی چەکە پێشکەوتووەکان و تەقینەوە گەورەکانی□وە . واتە ئەوەش لە پێناو فراوان بوونی هاوپەیمانێتیەکەیدا لە ئەورووپا هەمان سیاسەتی تۆقێنەرانەی داسەپاند بوو بەسەر صربیادا، کە ئەتوانێت بڵێین لێرەدا لە پێناوی ئایندەیەکی بێ ئەزمەی خۆیدا ئەیەوێت ئەو کارە جێ بە جێ بکات . ئەمەش مەحاڵە ، چونکە ناتوانیت ئەزمە و دەرگیریەکانی بۆ هەتا هەتایە لەسەر خۆی کەم بکاتەوە و لەناوببات ، واتە بێجگە لەوەی کە ئەمریکا یان سەرمایەداری جیهانی ڕوو بە ڕووی ئەزمە بوو بوونەوە ، زۆر بە شێوەیەکی سیستماتیک ، ئەو ئەزمەیان ، گوێزایانەوە بۆ ناو عێراق ، ئەمە ناکاتە ئەوەی کە لە دەورانی پێشووتردا ، عێراق ڕووبەڕووی ئەزمە نەبوو بووە ، بەڵکو بە پێچەوانە عێراق سەرتاپای دەرگیری ئەزمە بوو بوو .

بەڵام لێرەدا دەمانەوێت گەمارۆی ئابووری بەچی لێکبدەینەوە ؟ بێ گومان دەبێت ئەوە ڕۆشن بێت کە سیاسەتی گەمارۆی ئابووری چ ئامانجێکی هەیەو دەیەوێت لە پلانی خۆیدا چ هەڵبگرێت ؟! ئەوە ڕۆشنە کە ئەو سیاسەتە دەیەوێت ناوچەیەک بکات بە نفوسێکی بەکاربەر(مستهلک) ، بۆ ئەوەی لەئەنجامدا پەیوەندییە ئابوورییەکانی بەرهەم هێنانی خۆی بەردەوامیان هەبێت . ئەم

سیاسەتە هەتا وەکو ئەستاش کاریگەری لەسەر ئەو لایەن و بزووتنەوانە هەیە ، کە نەیان توانیوە ئامانجی ئەم سیاسەتە لە بەچوونەکانی خۆیاندا هەڵ بهێنجێنن ، واتە سیاسەتە کە کاریگەری خراپی داناوە لەسەر بیرو کردەوەکانیان و دەربڕینەکان ، کە بێ گومان لایەنی چەپ زۆر گێلانەو ساوێلکە ئاسا شانی خۆیان لەوە خاڵی کردووەتەوە کە لێکدانەوە لەسەر ئەم ئاستانە بکەن و بتوانن ئەو ئامانجەی کە ئەم سیاسەتە هەیەتی ڕوون بکەنەوە .

کەواتە بەشێکـــی ئەزمەی چەپ ، دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە خـــودی چەپ ناتوانێت خۆی لە ناو ئەو کایەدا بدۆزێتەوە ، کە ئەویشی هەڵپەچی سیاسـەتەکانی خۆی کـردووە . واتە دەبـێـت تە لێکـدانەوەیەکی تیۆری زانستی بۆ هەموو ڕووداوەکان بکەیت و دواتریش ڕێگا چارەی دەرچوون هەبێت لە چوارچێوەی سیاسەتێک کە ئیمپریالیزمی جیهانی دەیەوێت جێ بە جێ بکات . بەم پێیە بزانێت ئەرکی ئەستا لەسەر شانی چییە و دەبێت چ کارێک لە خولگەی ئامانجەکانی بزووتنەوەی چینی کرێکارو بزووتنەوەی کۆمۆنیستیدا بخوولێتەوە . دەبێت ئەوەندە ڕۆشنیت لەسەر لایەنە جیاجیاکانی ئەم کاریگەریانە هەبێت کە بتوانێت دەوورو پشت بە ئاگا بهێنێتەوە . بە ڕاستی بەیـان نامەیەک یـان شیعـارێک (پلاکارتان) ناتوانێت ئەم ئەرکە جێبەجێ بکات ، بەجگە لەوانەی کە هەمووکارەکانی خۆیان لە چوارچێوەی بەنەکان و بەیان نامەیەکدا کۆتایی پێدەهێنن . هەتا ئەستا لە ناوەندی چەپی ووردە بۆرژوازیدا کـارێک بە ئەوە نەکـراوە کە بحیپێکـی تـێرو تەسـەل لەسەر بەهـای کاریگەرییەکانی گەمارۆ و ئەزمە لەسەر بزووتنەوەکەو چینی کرێکار بەرەوەنێتەوە ...... واتە کارێکـان لە چوارچێـوەی کۆمەڵێـک ڕۆژنـامەی خەبەری و بەیان نامەدا جێبەجێ کراوە ، کە ڕەهەندی ئەو ڕەهەندە لە کاریگەرییەکـــانی بۆرژوازی و ئەزمەی بۆرژوازی دەربچێـــت . واتە ڕەنگـــدانەوەی ئەزمەی ســـەرمایەداری لەســـەر چەپ ، دەبێـــت وەک ڕەنگدانەوەیەکە کە لازم و مەلزوومی یەکتری بن . کەواتە ناکرێت ڕەهەندەکانی بۆرژوازی تێش لەگەڵ خۆیدا ڕاپێچ بکات . بەڵام ئەمە لە لای چەپ بەو شێوەیەیە کە لە پێشەوە باسم کردن .

هەتا ئەستاش پلانێک لەناو چەپدا نییە ، بە دەرچوون لە چوار چێوەی ئەو ئەزمەیەی کە ئەزمەی سەرمایەداری کاریگەری دانەوە لە سەریان . دەرچوون لە ئەزمە میپاق و وحدە عمل و هاوکاری ناتوانێت وەڵامیان پێ بداتەوە ، بەڵکو جیهان بینی چەپ ، کاتێک ئەتوانێت جیهان بینیەکی زانستی بوو وەڵام بە ڕەوینەوەی ئەزمە بداتەوە . بە خۆم بە هیچ جۆرێک بەوام بە هزرو ووتەزای (چەپ) نییە ، چونکە چەپ بەو

مانایە دەتە پێش چاوم و دەگرێتەوە ، بە مێژووی لەوەو پێشەوەی چەپی هێگلی دەبینم . بەڵام لە ئێستاشدا چەپ هەر بەو جۆرە پڕاوپڕی دەزگای ئیعلامییەکانی چەپە . چونکە هەتا ئێستاش لە خەوشی هێگڵییەت و بە هەڵگەڕاوەیی دیالێکتیک بینین ، دەربازیان نەبووە و بەشێک لەو میتۆدە سەرچاوەی بیرکردنەوەیانە . هەتا چەپ نەگەڕێت بۆ بزووتنەوەیەک کە مارکسیزم چوارچێوەی بیرکردنەوەو میتۆدی هەڵسەنگاندن و ڕێکخستنەکانی بێت ، بێگومان چەپ هەر بە بەردەوامی دەرگیری ئەزمە دەبێت .

ئەوان دەیانەوێت بە سیاسەتێک کار بکەن کە سەرو بەر ئاوەزانی سیاسەت و سیستەمی بیر کردنەوەی ووردە بۆرژوازییەو درێزنی لە لێکدانەوەکانیاندا و هەوا کردنە ناو پێستی قسەو باسەکانیان و ڕەچاو نەکردنی ئەزمەکانیان و بە چاک لێکدانەوەی هاوکارەکانیان کە لەوانەیە زۆر زۆر کەمیان لەو کارانە جێگای ڕەزامەندی بزووتنەوەیەکی کرێکاری بێت . دامەزراندنی ڕۆژنامەکان ناتوانێت هەوڵێک لە هەوڵەکانی دەرچوون لە ئەزمەی چەپ بێت ، بەڵکو لێکدانەوەکانی ئەو دیفاکتۆیە و پلانەکانیان لەو دیفاکتۆیەدا ، دەتوانێت ئەوەمان پیشان بدات ، کە ئەتوانن دەربچن لە هەموو ئەو ئەزمەیەی کە بەهۆی سەرمایەدارییەوە ڕەنگی داوەتەوە لە سەریان . بە کورتی چەپ پاش کەوتەی ڕووداوەکانە . نەوەکو لێکدانەوەی ئەوان درکیان لەسەر ئەزمەی ئێستا نییە و وەک خۆی لێکبدەنەوە ، بەڵکو پەشوکانوونی ، شێتێکی داوون بەخۆیەوە . چەپ دەی بەوە خۆشە ، بە ڕیفۆرمەکان دەتوانێت بزووتنەوەکەی خۆیان بیبەنە پێشەوە ، واتە جووڵانێکی خود بە خودی بە هەمو شت دەزانن ، ناتوانن گەشە بکەن بەڵکو وەکو کوتاڵ ئەچنە ئاو .

گەواهی ئەو باسانەی ئەمە بەوەوە گرێ دەدەم ، کە بزووتنەوەی کۆنەپەرستی مەزهەبی بووەتە هێزێک ، کە خەریکە خودی هێزەکانی تری ناو ڕەهەندی ناسیۆنالیستی ئەخوات . ئەمانەش هەموو ئەگەڕێتەوە بۆ ئەو کاریگەریانەی کە پەیوەندی بە داروخانی سۆقیتاتەوە هەبووە و ئەو ئەزمەیەی کە لە عێراقدا هەبووەو هەیە ، واتە جارێکی تر ئینسانەکان دەگەڕێنەوە بۆ ئەوەی ئەو لایەنەی کە ئامۆژگاری بە پێی سیستەمی سەرمایەداری دەوڵەتی دەکرد ، جێگای ئومێدی ڕزگار بوونیان بوون ئێستا بوونی نەماوە ، فریاد ڕەس لە بزووتنەوەی مەزهەبیدا دەبیننەتەوە ، ئیسلامی سیاسی بوونەتە ئەو فریاد ڕەسەی کە هیچ کاتێک فریاد ڕەس نا بێت لەم دەردوو مەینەتییە . ئەوان بە پێی ئەوەی لە ناوچەیەکی وەک ئێرەدا ئەتوانن سۆز و هەستی ئینسان بۆ لای خۆیان

ڕابکێشن و بیان کەن بۆ هەواداری خۆیان ، بە هۆی ئەوەی کە هەلومەرجی کۆمەڵایەتی ئێمە ڕوویەکە لەو ڕووانەی کە تێکەڵ و پێکەوە بۆ تیۆری مەزهەبەکان و لەگەڵیدا ئاوێزانە . ئەم ڕاستییە نامان کات بە دوژمن ، بەڵکو دەمان گەیەنێتە ئەوەی کە ئێمە دەبێت توێژینەوەو لێکدانەوەی ڕۆشنمان لەسەر هەمو لایەنەکان هەبێت ، چونکە لەگەڵ کەلکە مەلایەکدا نابێت بکەوینە گفتووگۆیەکەوە ، بە سەرچاوەی گفتووگۆکانی فەلسەفیەکی ماددی لە قەڵەم بدەین و بمانەوێت ئەو تارمایییە لەسەر سەری چینی کرێکار لابەرین . بەجگە لەوەی ئەزمەکان بە بەردەوامی دەبنە پانتاییەک کە لایەنە کەنەپارێزەکان ئامانجەکانی خۆیانی تیادا تاو دەدەن و دەیکەنە دەست کەلای گەشە کردنیان . کەواتە ئامادەنەبوونی تێئوورییەکی مارکسیستی و کۆمۆنیستی زانستی ، ئەو هەوڵانەی ئیسلامی سیاسی بە ئامانج و سیاسەتی خۆی ئامانجدار کردووە . هەروەها زیندوو بوونەوەی ئەو ئیحساساتە لە جزائیریشدا ، گەشەی ڕەهەندی مژهبی تیایاندا دروست کردووە ، پێش هەموو شتێک پەیوەندی بە ئەزمەی ئابووری و کۆمەڵایەتییەوە هەبووە . واتە ئەمانە ئەوەن ئەوەی کە هەبووە فریاد ڕەس نییە ، بەڵکو ئەمە فریاد ڕەسین ئەویش لەو ڕەگەیەوە کە لە کاتی خۆیدا ئەمە لە جزیرەدا شەڕەشمان کردوو کەتاییمان هەنا بە قەناغەکی تری کۆمەڵایەتی و هەلومەرجەکی ترمان تیایدا جێگیر کرد . لە بنەڕەتیشدا لەو کاتەدا ، نەی توانیوە گۆڕانکاری بەسەردا بهێنێت ، بەجگە لەوەی کە زۆری پەیوەندییەکان لە چوارچێوەی پەیوەندییەکی کۆمەڵایەتیدا ، چونکە ناوو شەریعەتەکەوە و ئیتر بە پیرۆز دانرا . من لێرەدا نامەوێ بچمە سەر خاڵە ووردو درشتەکانی ئەو لایەنە ، بەو مانایە نا کە خۆ پارێزی بکەم بەڵکو ئەو مەسەلەیە جێگەیەکی تایبەتی دەوێت .

بە هەر حاڵ لێکدانەوەکان نەیان توانیوە ، جێگە بەو مەنهەجە کەنە پارێزییە چۆڵ بکەن ، بەڵکو لە گەڕیاندا لە گەمەیەکی منداڵانەدا بوون . ئەمانە هەر هەموویان بەش بەشی ئەزمەکانی چەپن ، بەش بەشی بە توانای یەکانی چەپن ، دەرچوونیشیان لێکدانەوەی دەوڵەت ، دەبێت ئەوە بزانرێت کە لە ڕەهەندی هزری ئەستای چەپدا چ بکرێت بە ئەوەی کە ئەو ڕووەی ژیانی سیاسی و ڕێکخراوەیی تێ بپەڕێنن ! بتوانرێت هەڵسوڕان و تێڕوانین و لێکدانەوە و کارەکان بە شێوەیەکی جدی ترو هەمە لایەنە تر هێرش بکاتە سەر ئەزمەکەو قەزاغەی ئەو ئەزمەیە نەبێت بە صدفی هەتا هەتای ڕەق و بەهێزی و گەرای ناوی نەپوکێتەوە بەبەردبوون ڕوونەدات . کەواتە دەبێت چەپ گەرای ناو قەزاغەی خۆیان ببەنە سوودێکی تری ژیان و تا دواین گەشەی خۆی ببەن . بەم پێیە چەپ ، دەبێت کاریگەری ئەزمەی ئابووری و هزری و سیاسییەکان

لەسەرخۆیان لابەرن ، ژیانی خۆیان بە ئاڕاستەیەک تاوبدەن کە ئەزمەی ئابووری ئەم سیستەمە گەمەیان پێ نەکات و قوتیان نەدات .

بەشی چوارەم

{ میتۆدی لێکدانەوەکانی چەپ }

بێ گومان هەموو بزووتنەوەیەک سیستەمی فکریەکەی خۆی ئاڕاستەی بزاوتنی دەست نیشان دەکات . هەروەها هەر سیستەمەکی فکریش بزووتنەوەیەکی دەبێت . بێ گومان لە سیستەمی سەرمایەداریدا ، چەپی ووردە بۆرژوازی بزووتنەوەی دژیان بە ئاکاری هەمان سیاسەت و بەرژەوەندییە و تیایدا بەرژەوەندی ئەو دەستەیە دەست نیشان دەکات ، دەیەوێت بەشی پێیدا بکات لە سیستەمی ئابووری کۆمەڵایەتیدا . لە لایەکی ترەوە بزووتنەوەیەکی کۆمەڵایەتی چینایەتی ، بەرامبەر دەسەڵات ، بە ئاڕاستە جیاواز لەگەڵ واقعدا و بە میتۆدیش جیاواز لەگەڵ دیالێکتەکی واقعی ئابووری سیاسی ئەم سیستەمەی ئێستا ، ئەمەشیان بە ئاڕاستەی بەرژەوەندی چینێک دەبێت ، لەگەڵ بەرژەوەندی کۆمەڵەکی پان و بەرین ، یان بە شێوەیەکی تر بڵێین چینی پان و بەرینی چینی کرێکار ، ئاڕاستەی سیاسەت و هەڵوێستەکانی خۆی تاو دەدات .

بەکورتی هەموو بزووتنەوەیەک دەبێت سیستەمەکی فکری ڕێنوێنی کەری سیاسەت و بەرژەوەندییەکانی ئەو بزووتنەوەیە بێت . لەگەڵ ئەوەشدا بە سیستەمی هزرییەکەی بزووتنەوە پراکتیکییەکەی ئەدۆزرێتەوەو دەتوانرێت هەر لە هەمان ئاسەوە دەست نیشانی ئامانجەکانی بکرێت . هەموو ئەمانە لە چەپدا بە شێوەیەکی سستماتیک نابینرێت ، یان ئەوەندەی پابەندی بزووتنەوە فکرییە ووردە بۆرژوازییەکانە ئەوەندە لەگەڵ بزووتنەوە و سیستەمی فکری مێژوویی و میتۆدی چینی کرێکاردا تێکەڵ و جووت نییە .

لەلایەک بزووتنەوەی هزری ووردەبۆرژوازی بە ناو نیشان کۆمۆنیزمی کرێکاری ئەوەندەی دووبارە کەرەوەی مارکسیزمی شۆڕشگێڕی پێشووتریانە ، ئەوانەی تری دەرەوەی ئەوانیش ، هەریەکەیان و بەجۆرێک و بە ئاکارێک و لۆجیکێکی ناسیونالیستی چەکداری و ووردەهیگڵیەت و هەندێکیشیان خۆیان بە یەکلایی نەبووەتەوە کە ئەبێت چی بکات ، لەلایەکی تر گروپێکی بێناونیشانی ئاڕاستە ئانارشیست دەردەکەون و بیردەکەنەوە ،ئەوەندە لەگەڵ سیستەمی بیرکردنەوەی تازەو زیندووی مارکسیزم ئاوەزان نیین . ناکرێت تێ ناوی ڕێبێت

بەریت و نەزانیت ئەبێت چۆن لەگەڵ دیالێکتیکی مارکسیزم بەکار بهێنرێت . ئەمانە نەیان کردووەتە تازە بوونەوە بەڵکو جۆرێکی ترە و پەیوەندییەکی توندو تۆڵییان لەگەڵ ڕیڤیژنیزمدا هەیە . بەو مانایەی کە سیاسەت و میتۆدەکانی برنیشتایین و بەشێکیش هیگلیەت و بەشێکی تر ئیکۆنۆمیزم و تا سنوورێک لەگەڵ ئانارشیزمدا تێکەڵ یەک بوون و میتۆدی کۆمۆنیزمی کرێکاری ئەوانەی تریان پێک هێناوە ، بەجگە لەو جۆراوجۆرییەی تری ڕیڤیژینیزم کە بەناوی مارکسیزمەوە ئەدوێت . ئەم تێڕوانینانە ئەوەندەی بوونەتە دواکەوتن و ئەزمەی بزووتنەوەکە ، ئەوەندە نەیان توانیوە ئەزمەی چەپ بڕەوێننەوە .

چونکە ئەم تێگەشتنانە لەگەڵ بحپ و پلمیکی ناو مارکسیزم نایەتەوە ، چارەسەری کێشەکانییان بە ڕێگەی بەیان نامەو پلاکارتان وەڵامی پێدەدەنەوە . لەرە ئەوەندەی ئەو ڕەهەندە پاشکۆیەتی بە ڕەهەندی چەپی ئەزمە گرتووی ئێران دەکات و کردویەتی ، ئەوەندە بیر ناکاتەوە ئەوەندە ئاوەزی بەکار ناهێنیت . بە دەرچوون لەو چوارچێوە داڕێژراوە میتافیزیکیە کە بیرکردنەوەی دۆگمایانەو بە گۆڕان ، پەیوەندی خۆی گرێ ئەدات بە هەلومەرجەکانەوە ، ئەوەندەی لەگەڵ دیدوتێڕوانینەکانی بۆرژوازیدا مامەڵە دەکات ئەوەندە ئەو درککردنەی تەنا پێڕەڕنەت . بێ گومان هەموو ئەو بەهایانەی کە لە بەرنامەی دنیای باشتر و بەرنامەکانی تری حیزبە چەپەکانی تر و مینی بەرنامەکانیاندا هەیە هەر هەموو دەرخەری لایەنە خراپەکانی ناو بزووتنەوەی فکری و پراکتیکی ئەو بزووتنەوە ووردە بۆرژوازییە بە بەرد بووەیە .

واتە ئەمانەیان بەشێک لەو چەپەیە کە تواناکانی خۆی تەنها بەوەوە دەست پێ دەکات کە تەنگوچەڵەمەکانی ئەو بزووتنەوانەو دیاردەکانی بەشێوەیەک دەکۆڵێتەوە لەگەڵ شێوەی سەرمایەداری ئەخاتە ژێر ڕەخنەیەکی شکۆییەوە . کەواتە میتۆدەکان دەبێت بە پێی پێویستی کاریگەری خۆی تا سەرمێخ لەگەڵ دژەکانی خۆیدا بەکاربهێنێت یان کاریگەریان لەسەر دابنێت ، نەوەکو لە ڕووی دەرەوەی دیاردەیەکی شارەوەوە قسە بکات و بە ترۆپکی ڕەخنەشی بەهەند وەرگرتبێت . واتە ئەو ڕەهەندەی هەر بە هەمان ناوەوە دەداتە کۆمۆنیزمی کرێکاری لە دەرەوەی حیزبەکەیەو ئیدعا و بانگەوازی پێکهێنانی حیزبێکی تر دەکات ، نەی توانیوە جیا بوونەوەکەیان جیابوونەوەیەکی دیالێکتێکی جیاوازی خۆی ڕابگەیەنێت . بەڵکو لەڕووی ڕوخساریەوە جیابوونەتەوە ، هەر وەک چۆن میتۆدەکەیان لەگەڵ ڕوکاری دەرەوە مامەڵە دەکات . واتە ئەوەی لە فەلسەفەی سۆسیالیستە خەیاڵییەکاندا هەبووبێت ، ئەو

بەکارھێنانەی ئەوەندەی بە خەیاڵەوە بەندن ئەوەندە بە واقعەوە بەند نین . بێ گومان واقع بە پێی دیدو بڕواکان و ھ□س□نگاندنی ئێمە ئێستا واقعێکی حەقیاتی نییە بۆ پەیوەندیەکانی ژیانی ئینسان ، بەڵکو بە پێ ی تێڕوانینەکانی کۆمۆنیزمی زانستی واقعێکە دەبێت ل□ بنەڕەتەوە ھەڵبووەشێتەوە ، نەوەکو ئارایشتی واقعەکەی بدرێتەوە . ئەوانەی کە لە پێشەوە باسم کردن میتۆدی بەشێکی چەپە کە بێ گومان جیاوازی و جیابوونەوەکانی لە ڕێگەی ئەزمەیەکەوە سەرچاوەی گرتووە ، میتۆدی ئەم بزووتنەوە ھزرییـە ناتوانێت وەڵام دەرەوە بێت بە میتۆدی سیاسی و کۆمەڵایەتی سەرمایەداری .

بەم پێیە بۆ ھەموو تێپەڕاندنێکی ئەزمە ، پێویستە درکی ڕۆشنت لەسەر ئەزمە ھەبێت و کاریگەریەکانی دەست نیشان بکریت و بتوانرێت لەو چوارچیوەیە دەربچن ، یان دەبێت ھەوڵ بۆ ئەوە بدرێت کە دنیای ئەزمە گرتووی چەپ بە تێپەڕاندنی وەڵام بدرێتەوە . ئەوەش تەنھا تێزەکانی کۆمۆنیزمی زانستی دەتوانێت ئەو وەڵامە بداتەوە . چونکە چەپ وەڵامی خۆیان وەرگرتووەتەوە ئەوان بە ھەموو مانایەک پرۆژەیەکی بەرنامەیی یان کۆمەڵێکیان وەکو خۆیان دەڵێن مینی بەرنامەیان ھەیە و دەردەکەن ، بە پرۆژەیەکی بەیاننامەیی ھەمووی لە بنەڕەتەوە ھەڵئەوەشێنێتەوە . کاتێک لە ئەزمەیەکدا پرۆژەیەک دەردەکرێت دەبێت ئەوە لە ئەستۆی خۆی بگرێت کە وەڵام بە ئەزمەکە بداتەوە ، نەوەکو بە پێچەوانەوە وەک ئەو مێژووەی کە لە د□ورانی پێشووتری ئەم بزووتنەوەیەوە ھەتاوەکو ئێستا □ویداوە . کەواتە ئەم باڵەی ئەزمە گرتووی چەپ نەیتوانیوە وەڵام بە ناوەڕۆکو ڕووی ئەزمە گرتووی خۆی بداتەوە ، لەبەر ئەو ھۆیانەی کە لە بەشەکانی تردا باسم کردووە . ئەوەندەی کاریگەری ئەزمەی سەرمایەداری لەسەر ئەو ڕەھەندە ھەبووە ئەوەندە ئەم ڕەھەندە نەیتوانیوە شیکردنەوە و لێکدانەوەی خۆی لەسەر ئاستی ڕەوینەوەی ئەو ئەزمەیە و تێپەڕاندنی لەناو ژھنی خۆیاندا بڕەوێنێتەوە و لەناوببات .

واتە دەرچوونیش پێویستیان بەوە ھەیە کە لە باسی میتۆدی ئەزمە گرتووی ئەم لایەنەی چەپ دەردەچێت و جیھان بینییەکەی جیاوازو مەحکەمتر لەسەر بناغەو بنەڕەتی مارکسیزم پێداگرێت و بوەستێت ، پێشکەوتنێکی میتۆدی بە خۆیەوە ببینێت .
ساختمانی ئەو بیرکردنەوانە دەبێت زانستییانە نەخشە ڕێژبکرێت ، تا بتوانێت تەلاری ھزری و میتۆدی خۆی نەکەوێتە ژێر کاریگەری سروشتی ئەو کۆمەڵگایانەوە کە سیستەمە فکرییەکەی دەیەوێت یان ھەوڵ دەدات بۆ لەناو بردنی ھەموو بەھایەکی شۆڕشگێڕی . واتە ناکرێت تۆ

دیالێکتیک بە میتافیزیک ناو زەند بکەیت ، یان میتافیزیکت بەیان کرد بێت و لە دیالێکتیکیدا جێگات بە بەرزو بەڕێز دابنێت و بەهەندی وەرگریت . دیالێکتیک لایەنێک و ڕوویەکی بیرکردنەوەی زۆر زۆر جیاوازە لەو بیرکردنەوە میتافیزیکانەی کە شتەکان بە نەگۆڕو وەستاو دەبینێتەوە ، یان دەیانەوێت نەفی گۆڕانی چەندایەتی بە چەنایەتی بکەنەوە ، یان نەبینینەوەی گۆڕانی چەندایەتی مێژوویی بە چەنایەتی مێژوویی ، هەروەها بە پێچەوانەشەوە .

پێویستە بە تێپەڕاندنی ئەو هەلومەرجە ناهەمووارەی چەپی ئەزمە گرتوو ، دیالێکتیکی خۆمان لەناو ماتریالیزمی دیالێکتیکدا تاو بدەین و ماتریالیزمی مێژوویی خۆمان بە شێوە ڕاست و ڕەوانەکەی گۆڕانی قۆناغەکەی پێ بکەین . واتە کاتێک کە دیالێکتیک بوو بە بەهای لێکدانەوە ماددییەکان ، ئەوەی دەزییەوە کە گۆڕانکارییەکان پێویستیان بە جارەکی تر داڕشتنەوەی ماددی گۆڕاو هەیە ، یان ماددەی گۆڕاو واتاو مانایەکی تری هەیە لەناو ماتریالیزمی دیالێکتیکدا . ئەویش بەو مانایە نا کە ماددە خاسیەتی خۆی لە دەست دابێت لە ڕووی فیزیاوی و کیمیاوییەکەیەوە .

بەم پێیە ئەمە بە تازە بوونەوەو گۆڕانی هەلومەرجەکەی ، زیندوو ڕاگرتنی وەک دیالێکتیک پێویستە بەهای پەیوەندییەکان لە لامان ڕوون و ئاشکرا بێت ، ئەگینا بەسەر سەردا دەمانخاتە چاڵەوە . کەواتە هەموو بەها گۆڕاو و نەگۆڕاوەکان لە ڕێگەی نوێ بوونەوەو گۆڕانە بەردەوامەکانی سیستەمی هزری ماتریالیزمی دیالێکتیکەوە دەدۆزرێتەوە . یان دیالێگی ناو ماتریالیزمی دیالێکتیک ئەتوانێت ئەو ئەرکە جێبەجێ بکات . ئەمانەش دەبنە سەرچاوەی فکرو میتۆد و بەرچاو ڕۆشنی ئەم سەردەمەی ئەمە ، ئیش کردن بۆ ئایندەیەکی تەواو گۆڕاو و پەی پێنەبـــــراو لە لایەن دەورو بەرەوە ، هەر بەم پێیە ناتوانرێت پەی بە خودی میتۆدێکی لەو جۆرە ببێت ، ئەگەر وا نەکرێت ، ئەوا قۆناغ و ڕووکەی هەر وەک ئەستای لە دەست کە چەپ ئاوەزانی ئەزمەیەکی گەورەو قووڵ کردووە . هەروەها بە وەڕامیشە لە بەرامبەریدا ، چونکە چوارچێوەی میتۆدەکەیان دەرناچیت لەو چوارچێوە ئەزماوییەی کە خودی چەپ هەڵیگرتووە .

ڕوکارێک لە ڕووەکانی تری چەپ ئەو لایەنانەی دەرەوەی کۆمەنیزمی کرێکارییە ، ئەوانیش بە هەمان شێوەی بە دیسپلین و بە میتۆد ، کاری خۆیان زۆر هەڵەمەکییانە دەست داوەتە ، یان لە شیعاریاندا هەروەک کۆمەنیزمی کرێکارین و لە لێکدانەوەکانیاندا کە لێکدانەوە نین بە جۆرەکی تر خێڵێکی شکاویان خستووەتە گۆڕ . واتە ئەمانەی

دەرەوەی کەمەنیزمی کرێکاری نەیان توانیووە بیر کردنەوەیەک کە بە جۆرێکی تەواو و کەمالە جێگرتوو و جیاواز لەڕووی فکری و سیاسی خۆیان تاو بدەن . بەڵکو هەتا ئەستاش ناتوانرێت دەست نیشانی بەهای میتۆدی ئەمانەش بکرێت ، یان هەر هیچ نەبێت بحپێکی قووڵ و دروست وبەنرخیان هەبێت لەسەر دنیاو جیهان بینی ڕۆشنیان دەرخستبێت . هەندێک دەیانەوێت بە کلک بوونیان بە دەرەوەی مارکسیزم ، بنیادی فکری و میتۆدی خۆیان بەیان بکەن و یان بزووتنەوەیەکی جیاواز نیشان بدەن . ئەمەیان بە ڕاستی کارێکە هەروەک بیرکردنەوەکانی کەمەنیزمی کرێکاری وایە و لەبەرگیکی تردا ، کارێکە و هەوڵەکیانە کە ناتوانێت ئەو جیاوازییە دیالێکتیکییە نیشان بدات کە پێویستە پیشان بدرێت ، یان پەک بێت . ئەمانەش ناتوانن ئەزمە لە ئەستۆیان دەربهێنن و بە تاڵە کەنەوە ، یان ئەو ئەرکە جێ بە جێ بکەن . بەڵکوو بە پێی خۆیان بە تەواوی دەرگیرییەتی . تەپەڕاندن بەو شێوەیە نییە کە کلک بیت بە دیدو بۆچونەکانی دەرەوەی مارکسیزم ، بەڵکو بەو شێوەیە دەبێت کە بیرکردنەوەیەکی زانستی و دروست بدەیت بە دەستەوە بیخەیتە ڕوو بە کەمەڵگا ، لەسەر ئاستی ئەزمەکە پلانی گونجاوت هەبێت ، ئاڕاستەی بیروبۆچونەکانیان لەسەر تیرەی بیری مارکسیزم داڕێژن و تاوبدەن ، ئەمەیان نەکردووە ، تا سەد دەرسەد دەریان بکات لە ئەزمەکەدا . کەواتە ئەوانیش هیوا پێوە گرێدانیان بێ سوودە ، یان ئەو ئاسۆیە ئاسۆیەکی تاڵە و ناخۆش دەنێتەوە بەردەم بزووتنەوەی چەپ . بەم پێیە یان سیستەمی فکریان نییە یان هەیە و ئاوەزانی ڕیڤیژنیزمە ، یان ئەوەی کە جێبەجێ دەکرێت وەک یاریەکی مناڵانە دەتە پێش چاو . بە ڕاستی ناوەڕۆکی سیستەمە فکرییەکان زۆر زۆر گرنگن بە خاڵی جیا بوونەوەی بزووتنەوەکان . ئەم چەپە لە بەشێکیدا سیستەمی فکری هەیە ، ئەو سیستەمە خۆی لە خۆیدا گۆڕای ئەزمەی هەڵگرتووەو بە ئەزمەش ژیان ئەگوزەرێنێت ، بەگومان ژیانیشیان زۆر درێژ نابێت . ئەم چەپە ئەوەندەی لە مەرگەوە نزیکە ئەوەندە لە گەشەو ئاواتەکانی بزووتنەوەی چینی کرێکارو کەمەنیستی زانستییەکانەوە نزیک نییە . بەم پێیە مەرگی ئەمان سیستەمی فکریان دەست نیشانیان دەکات ، واتە سیستەمی فکری هەر بزووتنەوەیەک گرنگییەکەی بە ئاستی گرنگی بوونی ماتریالی گۆڕانی کەمەڵایەتی ئابووری بزووتنەوەکە هەیە .

بەشی پێنجەم

{ ڕۆژنامە و ڕێکخراوەکان}

ڕۆژنامەی هەر دەزگاو ناوەندێک بە ساختمانی ئەو ناوەندە دەست

نیشان بکرێت هەڵەیەکی کوشندەیە ، ناتوانێت وەک بەشەکانی تری گۆڤار ئەو ڕۆڵە بگێڕن ، واتە ئەوەندەی ڕۆژنامەکان دەبنە ڕۆژنامەیەکی هەواڵنامەیی ئەوەندە ناتوانن بحپ و جدلی تیادا بکرێت . بەم پێیە هەرهەموو ئەو ڕووداو و کارانەی کە دەکرێت بە هەواڵی ڕۆژانەو تۆزێک لێکدانەوە لە گەڵیاندا ، ناتوانێت هۆشیاری بدات بە دەووروو پشت . بەڵام کاتێک گۆڤارێک پێکدێت بۆ ناوەندێکی سیاسی ، هزری ئەو گۆڤارە دەتوانێت هەوڵە فکری و میتۆدییەکانی خۆی بە گوێرەی توێژینەوەکانی دەزگایەک بۆ ڕۆشنبیرکردن دروست بکات . بەم پێیەش بەهێزی و لاوازی ئەو ناوەندەش بە پێی بێهێزی و بەهێزی لێکدانەوەکان دەردەکەون .

لە ژیانی کاروچالاکیەکانی ڕێکخراو و حیزبیشدا لە پاڵ پراکتیکدا ، یەکێک لە پێویستییەکانی حیزب لایەنی تیۆرییە کە ئەتوانرێت لەوێوە جێگەوڕێگەی لە ناو چینەکاندا دەست نیشان بکرێت . واتە بە پێی پێویستییەکان دەتوانرێت لێکدانەوەی خۆتییان لەسەر بکەیت و خەروارێک لە تیۆری و لایەنی سیاسی و هزری خۆت بۆ جێگا جیاوازەکان بگوێزێتەوە ، یان فکر ڕۆشنی بدەیت بە چینەکەت و لە گەڵیدا ئاسۆی بە ئیرادەوە بۆ ڕۆشن بکرێتەوە . واتە هەم دەتوانێت قسەی ڕۆشن لەسەر لایەنە جیاجیاکانی کۆمەڵایەتی و ئابووری و سیاسی و سیستەمی حازر بکەیت و ناوەندی ئەو پەیوەندییە بە ڕۆشنی لە لای ئەندامەکان و دەوورووبەر جێبەجێ بکات . بەم پێیە چەندە ماتریالی پێکهێنەری ڕێکخراو گرنگە ئەوەندەش پێک هاتووی ڕۆشن کەرەوەی ژهنی و ئاوەزی ئەو ماتریالە گرنگە . واتە خودی حیزب و ڕێکخراو بەوە دەبینرێتەوە کە دەتوانێت کارێک بۆ ئایندە بکات ، یان لە خولگەی بۆشی خۆیدا ماڵی خولیایەتی . کەواتە لایەنی توێژینەوە و تیۆری گرنگیەکەی لەو شوێنەدا بێت ، ناکرێت بە هیچ جۆرێک فەرامۆش بکرێت .

بەڵام لە لای چەپ ئەم کارە هەتا ئێستا نەهێنراوەتە بەرنامەی کارکردنیان . واتە چەپ بە هیچ جۆرێک دەستی بۆ ئەم کارە نەبردووە ، کە پێویستی بەوە هەبووە لە چوارچێوەی بزووتنەوەیەکدا ئەم ئەرکە جێبەجێ بکات . هەروەها لە لایەک ئەگەڕێتەوە بۆ نەبوونی بحپی ڕۆشن و قاڵ بووی تیۆری ، کەم زانی لە تیۆری مارکسیزمدا ، جێگای چۆڵ کردووە بۆ هەموو ئەو لێکدانەوە نامارکسیانەی کە هەتا ئێستا باڵادەستیان بەسەر ڕەووتی جووڵاندنی ئەو بزووتنەوەیە هەبووە . بێگومان کاڵ فامییەکی بەرچاو بەسەرجەمی هەموو ڕێکخراوەکانەوە دیارە . ئەمەش بەشێکە لە گەشە نەکردن و گەڕانەوە بۆ دواوە و دەرنەچوون لە چوار چێوەیەکی تەسکی ڕێکخراوەیەکی بێ میتۆد .

ئەوەی لە لای (حیزبی ک . ک . ع) و ئێران و حیزب و گرووپەکانی ترەوە گرنگە ئەوەیە کە ئەوان بەحسابی خۆیان بڕوای زیاتریان بەوە هەیە کە بەیان نامەیەک دەتوانێت وەڵامی دان شکێن بێت بۆ دیاردەو ڕووداوەکانی ناو کۆمەڵ . بێگومان ئەمە تەنها گەوجی دروستی کردووە یان بە هەوڵی ڕۆشن کردنەوەی بیری هاو ئەندامانیانەوە نین و ئەلفێکیشیان بۆ ناخرێتە سەر واوێکی تر .

کەواتە ئەوەندەی ئەم لایەنە زاڵە بەسەر ناوەڕۆکی لێکدانەوەکانی کۆمۆنیزمی کرێکاری و بیرکردنەوەکانی تری حیزب و ڕێکخراو و گرووپەکانی تری چەپ ، کە هیچ مانایەکی بۆ لێکۆڵینەوە کردن لەسەر پرسی نەتەوایەتی و پرسی ئافرەتان و پرسەکانی تری هەلومەرجە ئابووری و کۆمەڵایەتیە جیاجیاکان نەهێشتووەتەوە ، تەنها ئەو گێژاوەی بۆ دروست کردوون کە (UN) دەخالەت لە ڕێفراندۆمی جیابوونەوە ، بۆ جیانەبوونەوەی کوردستان دوای حیزبەکانی لەدەسەڵاتدا بکەوێت . بێگومان ئەم وێنا کردنە لە بنەڕەتەوە بێ مانایە ، چونکە ناکرێت کاری کۆمۆنیستەکان لەگەڵ (UN) دا هاوتاو هاویەک بکەیت ، ئەمە لە لایەک لە لایەکی ترەوە هەتاوەکو ئێستا لێکۆڵینەوە لە سەر ژێرخانی کۆمەڵایەتی و ئابووری سیستەمی سەرمایەداری بوونیان نییە . یان لەسەر مەسەلەی ئافرەتان تەنها لە چوار چێوەی ڕۆژنامەکاندا ، قسەو قسەڵۆکی لێرەو لەوێ دەکرێ و هیچ مانایەکی بۆ مێژوو و گۆڕانی مێژوویی نەهێشتووەتەوە ، کە چۆنیەتی گۆڕانەکان چۆنە ، یان ئەوەی کە لەسەر ئاین دەکرێتە چەکی خۆدەرخستن تەنها هەواڵ نامەی ڕۆژنامەییە ، کە ئەم هەوا□□ی ئەفغانستان و ئەوی تری جەزائیر و ئەوانی تریان لەسەر میصرو هیچی تر . هەموو ئەمانە کاریگەری خراپیان لە سەر جووڵەو جەوهەری کارکردن و دیدگایان داناوە . بێگومان ئەم کارانە بێدەربەست بوونە بە مەسەلەی کرێکارانەوە ، یان کاتێک دەکرێت لە پێناوی کرێکاراندا نییە ، بەڵکو کاری دەستگ□رایی وووردە بۆرژوازییە .

هەموو ئەو واتایانەی کە هەتا ئێستا هەن واتای بێ ناوەڕۆکن . چونکە ناتوانێت ئەندامانی خۆشیان تۆزیک ئاگایی لێ وەربگرێت لە بارەی ئەو پرسانەوە کە بوووەتە سەرچاوەی هەواڵ نامەی ڕۆژنامەکانیان . بێگومان بڕوانەبوون بە دیالێکتێک و دەستەوەستان لە بەرامبەر دووگماتیزمدا بەرهەم دەهێنێت . واتە ناکرێت ڕۆژنامەکانی ئەمانە بەوە لە قەڵەم بدەین کە شیکردنەوەی تیۆری بۆ ڕۆشن کردنەوەی ژهنی کرێکاران بەرهەم دەهێنن ، هەم لە باری میتۆدەکەی خۆی□و□ ه□م بەحپ لە چوارچێوەی ئەو میتۆدەیاندا .

ئەوەی کە لە ڕۆژنامە و پەیج و ماڵپەڕە ئەلەکترۆنییەکانی ئەم حیزب و گروپ و ڕێکخراوانەدا دەبینرێت ، چاو پێکەوتنی فڵان و بە بەنەی فیسار بەنەوە ، فڵان کەس قسەی خۆی دەکات ، یان ئەو هەواڵانەی کە لە هەموو ڕۆژنامەکانی تردا دەیان بینین ، یا نوسین و لێکدانەوەکانیان فڕی بەسەر بۆچونەکانی مارکسیزمەوە نیە . هەتا ئێستاش بیر لەوە ناکرێتەوە کە چی دەتوانێت ئینسان لە دەست ئاین و مەژهەب ڕزگار بکات ، یان بۆ بەتاڵ کردنەوەی فکری ئاینی چی بکرێت و دەست بدرێتە چ کارێک !؟ بێگومان هەر هەموویان ناتوانن ئەوەمان پێ بڵێن کە بۆچی هەتا ئێستا کارێکی لەو جۆرە نەکراوە . بەڵام لە لای ئێمە ئەم کارانەی ئەوان ڕۆشنەو دەزانرێت لە پێناوی چیدایە . واتە ئەوەندەی بە هەوڵی هەڵخڕاندنی بەشێک لە ئەندامانی خۆیانن بۆ دوای چونەپێشەوەی بەرژەوەندییەکانی خۆیاندان و دانەخستنی دوکانەکانیان ، ئەوەندە بە هەوڵدان لە پێناوی شۆڕشی کرێکاری و کۆمۆنیستیدا لە مەیداندا نین .

ئەمانە کاریگەری ئەزمەیەکی فکرییە لەسەر ئەم ڕەهەندە ، نەوەکو بە پێچەوانەوە ، کە کاریگەریان لەسەر ڕەواندنەوەی ئەزمە هەبێت . ئەم ئاوەز و هزرە لە بنەڕەتدا هەڵگری ئەزمەیە ، هەر بۆیە لە چوار چێوەی ئەزمەدا گیانی ئەزماوییان کرمێڵ دەبێت . هەموو ڕۆژنامەکانیان ناتوانن ئەلفێک زیاد بکەنە سەر هزری بەستەڵەک بوویان . یان لە چوار چێوەی میتۆدێک کە بە هەموو ماناکانی ڕڤیژنیزم و ئانارشیزم و ئۆپۆرتۆنیست و ئیکۆنۆمیزمی هەڵگرتووە کاردەکەن هیچی تریان ئەنجام نەداوە . (بۆ پێشەوە) بێجگە لە ڕۆژنامەیەک (بۆ دواوە) هیچی تر نییە ، یان (الشیوعیه العمالیه)ش تەرجەمە کراوی بۆ پێشەوەیە (النچال الشیوعی) هەر بە هەمان شێوە تا دەگات بە (یەکسانی) و (المساواه)کە کۆمەڵێک هەواڵ نامەی هەواڵ نامەکانی تری یان تێدایە . تەنها ئەمانە نین ، بەڵکو هەموو ئەو ماڵپەڕ و کەناڵە ئەلەکترۆنییەکانی بەناوی چەپ و مارکسیزمەوە خۆیان بەیان کردووەو ، بەدەرنین لە ئەزمەی هزری و بە پێچەوانەی دیدو بۆچونی مارکسیزمەوە کارکردن . واتە دەبێت لێکۆڵینەوەو شیکاری تەرو تەسەلی هەلومەرجەکان هەبێت و بکرێت ، بۆ ڕۆشن کردنەوەی ژهنی چینی کرێکار لە ئارادا بێت ، یان بەحپەکان لەسەر ئاستی تێپەڕاندنی ئەزمەکان بێت و هەوڵی جدیش لەو پێناوەدا بنرێت .

ئەوەی دەگەڕێتەوە بۆ دەرەوەی ئەو حیزبە ، کە چەند گروپ و ڕێکخراوێک هەبوون و هەن بە ناوی جیاوازەوە کار دەکەن هەر لە (پەیامی کۆمۆنیزم) لەپێشوتردا ، تا (پەیڕەوی نوێ) و (بەرەسە) و

(سیمای کمنیست) و ئوانی تریش..... بجگ لوی ک دیانوت جیاوازییک ل نوان خیاندا دروست بکن ، یان هیان ب پی خیان ل ووی میتدیو جیاوازن ، نیان توانیو لو استیی دربچن ک ل پیوی نو دا ل ژمار (٢) یاندا لسر ژنامانی چپ استیکی درکاندووو دت لم سری چپو ب ئو سری ب مانای پاو پی ژنامانی ب بهاو ب لیاقی ، هروها پیوی نوش بشک لو بشانی ک ژنامانی چپ پک دهنن . هروها ئمان ب همان جری نخشی حیزبی ک.ک.ع . بچپی کن نوو ناتوانن لو چوارچو تسکی ژنامانی و هوایانی دربچن ک حیزب و گروپ و کخراوکان تییدا دژت ، یا ئو هیگیتی بمارکسیزم بخکی دفرشنو ، لگ تووهاتی باسکانیان ، هیچ نی بجگ ل بزووتنویکی ووردبرژوازیانی خپرست نبت .

کواتل بشک لو ئزمان دگتو ب نبوونی میتدکی زانستی مارکسیستی ، تا بتوانت قسی زانستی لگ هموو لاینکانی ژیانی کخراوی و سیاسی و ئابووری و کمایتی چینی کرکاردا بکات . بم پی هر هموو بهاکان یک مبست ئنرخنن ، ئویش نرخکانیان زر زر کمو ل ورگرتندا ب بها و بتواناي . واتدزگای ناوندی شنبیری ئو حیزب وگروپ و کخراوان نیان توانیو ل وانگی پیوندی سیاسی و کمایتی ئزمداری ژیانی خیان تپ بکن ، بکو گری بردوامی تدا دکن . چ لایک باسی ل ئزمی خی کردوو ، بجگ لوی ک بشان و بای خیاندا هددن ، هیچیان نکردوو . ئو جر لکار و بیرکردنویان هر هموی مایی درنچوون و گنگ خواردن و خواردنویانل ئزمکانیاندا ، هروها هکاری زیاتر بروداني ب ئزمی خیان ، نوکو ل ئزمی خی بکتو . لکینو ل ئزمکان چ کخراویی کمایتی ، چ کمایتی ئابووری بت گرنگ و دبت پویستی ب هموو بزووتنیک . لکاتکدا ئمان ب ئزمی تئوری و ئابووری سرمایدارییو گیرد بوون و ئزمیان ل گیانی خیاندا ژیاندووتو ، نیان توانیو بنجبی بکن . استی ئمش دتوانرت ل گی ماپو پیج ئلکترنیکان و ژنامکانیانو هو و تقلاکانی کخراوکان ببینرتو یان ل گی ناوندی اگیاندنکانیانو ئوت ل لا شن بتو چ ئنجامگیریکیان کردوو و دبت . ئزم دبت ژیانیان و ژیانیان ب ئزمو بسر دبن .

بەشی شەشەم

{ بحپ و پلەمەک }

هەروەکو لە پێشترەوە باسم کرد ، لەکۆڵینەوە و شیکردنەوەی هەلوومەرجی دەوروبەرت و جێگەی ڕێکخراوەکان لە کۆمەڵگادا ، بەشێکی گرنگە لە گەشەو باڵا بوونی فکری و سیاسی و ڕێکخراوەیی لە ناو حیزبدا . دەبێت ئەمە بەحپەکانیشمان لە ئاستێکی وادا بێت کە توانای گەشەی ڕێکخراوەکان بەرجەستە بکات .
زیاتر مەبەست لەوەیە کە بتوانێت ئاوەز ڕۆشنیەک بدات بە ئەندامەکان و لەسەر دیاردەکان و ڕووداوەکان درکی ڕۆشن و واقعی و دروستیان یان هەبێت و لە بەرامبەریشیدا ڕێگا چارەی چارەسەری بنەڕەتیان هەبێت . واتە بە پێی ئەوەی کە توێژینەوە دەبێتە بەشێکی کاریگەر لەسەر زیاد بوونی ئەندامان و فراوان بوونی دووربینیە فکرییەکان و زیاد بوونی ماتریاڵییەکەی ، دەبێت ئەمە بە ڕۆشنی و بە پێویستەوە لە گۆڕیدا مامەڵە بکەین . واتە تاودانی دیالەکتەک لە توێژینەوەکاندا دەبێت بە زیندوویەتی مانەوەی ژیانی ڕێکخراوو هەلومەرجی پەیوەنی ئەندامەتی و زیاد بوونی توانای دووربیە هزریەکان .

بەم پێیە دەبێت دیالەکتەک بە ئەو ئامانجە کار بکات کە دیالەکتەک بپارێزێت . واتە ئەو ئامانجە بێت کە لە دیالەکتەکدا دەبێتە زیندوو ڕاگرتنی چوارچێوەی دووربیە هزریەکان و گەشەی ناو دیالەکتەک . بەڵام لەبری هەموو ئەو ڕووانگانە بە یەک نامە دەکرێن بە سفر و دەبێتە لایەنێکی وەستاو ، هەروەها دەبێتە دروست کردنی نا ڕۆشنییەکان لەسەر واقع و هەروەها لە ڕووداوەکانیش ناگەن . دەبێت ئەمەش بەبێین صەاوات لە دیداری ئەزمەیان بێت ، کەمەنیزمی کرێکاری و چەپی دەرەوەی ئەم ڕەووتە ، هیچ توێژینەوەیەک و نووسراوەکی وایان نییە ، لە چوارچێوەیەکدا بێت ، بتوانرێت بە بەحپ ناوی ببرێت . یان هەندێک بحپی کەم کەم هەیە ، ئەم بەحپانە ئەوەندەی بە پێچەوانەوە ئەدوێن و هەروەها لە هزری خۆیانەوە و هیگڵیانە و ئەپەرتەنیستانە دادەتاشرێن و لەگەڵ واقعدا ناتەبان . واتە ئەوەندەی ناڕاست ئەدوێن و دەکرێت ، ئەوەندەش ڕاستی ناووترێت .
هەروەها لە لای ئەم ڕەووتانە ئەوە بە خاڵێکی باشی وەردەگرن یان دەیکەنە ئەوەی کە ئەتوانن ئەنتی ئەمریکا بن . هەڵبەت بە هەر ڕووداو دیاردەیەک کە دەبینرێت یان ڕوودەدات ، پێش هەموو شتێک دەبێت ، پشتەوەی ئەو ڕووداو دیاردانە بزانرێت و لە ناوەڕۆکەکەی گەیشتبێت ئینجا ئەتوانرێت بە ڕاستی و دروستی هەڵبهێنجرێتە سەر

کاغەزو لەکۆڵینەوەی خۆتی تیادا تاو بدەیت . کەواتە دەبێت ئەمە ڕاست گەیانە بەحپەکان جێبەجێ بکەین . بۆ ئەوەی بە ئامانج بین لە بەحپەکانماندا ، دەبێت دوور بین لە هەر ناڕاستییەک و ئەقڵخوازانە نەبێت ، لەبەرئەوەی لەو جۆرە بەحپانەدا لە ئامانجی ناو بەحپەکان بە هیواو لەڕاستییەکان دوورمان دەخاتەوە . دەبێت لەگەڵ بەحپەکاندا میتۆدێک بە دەستەوە بگیرێت کە تەواو ڕۆشن کەرەوەی ڕووداو گۆڕانکارییەکانی ناو دیاردەکان بێت . ئەگینا ئەمە لێکدانەوەو توێژینەوەیش بکەین ڕاست گۆ نابین ، ناشتوانین تێپەڕی ئەو دیاردە ناهەموارانە بکەین .

ئەو ڕەهەندانەی لە گۆنگرەکانیاندا ، هیچ وردبوونەوەیەکی کۆمەڵایەتی و سیاسی و ئابووری دنیای سەرمایەداری تێدا بەدی ناکرێت ، بەڵکو تەنها کۆمەڵێک لە قسەو باسی ڕۆژانەی ناو خۆیان دەکردو کردبووە ووتاری سکرتێرو مەکتەبی سیاسی و هیچ پلانێکی گرنگ و حەیاتی بۆ ئەزمەکەیان نەخستبووە بەردەستیان . بەرەڵای لەناو حیزبدا ببوە ئامانجی گەشەکردن و پچراندنی دیسپلینەکانی حیزبایەتیان بۆ مۆدێلێکی ئەورووپیانە ئەیانووت شیاوی زیاد بوونی ئەندامەتییە لە حیزبدا (بەڕەڵای مەبەستم لە باری ئەخلاقی یەوە نییە) . ئەمانە کاڵ فامییەکی گەورە و قسەیەکی کورت و بێ ناوەڕۆکی وەڵامی پرسیارەکانی ئەوان بوون ، کە بێگومان بێجگە لە ئایندەی هەڵوەشانی ئەو حیزب و ڕێکخراو و گروپانەی چەپ هیچی تر نی یە .

ژیانی قەزاغەیان هەمان کرمی متبووی تێدایە ، یان هەمان گەرای هەڵگرتووەو هاتووەتە ئەوەی کە لە ژیاندا ژیانێکی کەمیان لەو قەزاغەیەدا مابێت ، ئەمەیان بەو جۆرە نا کە قەزاغە تێپەڕێنێت . بەڵکو بەو مانایەی کە لەناو سووڕی قەزاغەیدا بپوکێتەوە . بێ گومان دەبێت چ شتێک سووڕی قۆناغەیی تێک بشکێنێت !؟ پێش هەموو شتێک ئەگەڕێتەوە بۆ بەهێز بوونی زیندەوری ناو قەزاغەو گونجاندنی لە هەلومەرجی سروشتی دەوروبەردا . ئەمە نامانەوێت بە پێی دەوروبەر ژیان بگوزەرێنین خۆی لەگەڵدا بگونجێنین ، بەڵکو دەمانەوێت ژیانی دەوروبەر گۆڕانی بنەڕەتی بەسەردا بهێنین . ئەمە گلەییمان لە بحپ و پلمیکەکانی چەپ نییە ، بەڵکو ئەوە دەبینین کە بحپ و پلمیکەکان ڕەنگدانەوەی میتۆد و هزری نووسەرەکانیانە ، یان ئەو میتۆدەی کە نووسەر دەستی پێوەگرتووە و لە ناوەڕۆکی بەحپەکانیاندا هەیە هەر ئەوەندەی لەوە بەرهەم دەهێنریت ، یان بەحپەکانیان ڕاستی و دروستی ئەوە دەردەخەن کە ناوەڕۆکی میتۆدەکان کارئەنجامی بۆ چ چین و توێژێک بە ئەنجام دەگەیێنێت !؟ کەواتە

دەبێت بەحپەکانی ئەمە لە دەرگای هەموو باسەکانی ناو سیاسەت و ئابووری و فەلسەفی بدات و دیالەکتەکی خۆی لەو شوێنانەدا ببینێتەوە و لێکۆڵینەوە لەسەر لایەنی کۆمەڵایەتی ئابووری و سیاسی سیستەمی ئێستا بکات . بێ گومان دەتوانێت ئەنجامی ژیری میتۆدی و سیاسی و ڕێکخراوەیی لەوە ئەنجام بگرێت . ئەم ئەرکانە ئەنجام نەدراوە لەناو چەپدا بۆیە نەتوانراوە ڕێچکەی واقعی و زانستی بزووتنەوەی کۆمۆنیستی بگیرێتە بەر . دەبێت هەوڵەکان لە پێناوی ڕۆشن کردنەوەی ئاسۆی شۆڕش بێت ، تا بتوانێت دیدگاو سیاسەتێکی ڕوون و ڕێکخراوەیی دروست ببێت . چەپ بە هیچ جۆرێک ناتوانێت لەو ئەنجامەی ئێستا کە پێیگەیشتووە دەربچێت هەتا دەست بە میتۆدی مارکسیزمەوە نەگرێت . هەتا میتۆدی کۆمۆنیزمی زانستی ، نەبێتە میتۆدی ڕزگاری چینی کرێکار وپراکتیک و دیالۆگی ئەو میتۆدە بەرەوڕووی هەموو لایەنەکانی ناو ئەو سیستەمە نەکاتەوە ناتوانێت زیانی قەزاغەیی ئێستای تێپەڕێنێت . دەبێت دیالۆگی لەسەر گۆڕانی بنەڕەتی ئەم سیستەمە بێت و تەئورو پراکتیک و هەوڵەکانی لە ئێستاو ئایندەدا ڕوون و ئاشکرا پیشان بدات .

بەشی حەوتەم

{ ڕووداوەکان و نەبوونی درک }

درککردنی هەر ڕووداوێک لە هەلومەرجێکدا ، دەبێتە هۆی هەڵسانگاندنی واقعی ئەو ڕووداوە ، کارکردن لە سەر کارکرد و بەرئەنجامەکانی بە شێوەیەکی زانستی بە زیاتر گەشەدارکردنی ئاستی ڕێکخراوەیی و هەڵووێستی مێژوویانەی ڕێکخراو یان حیزب دەبێت . ئەو کاتەی کە ئەم درکە ناچێتە شوێنێکی باش هەر ئەو کاتە ئاستی لێکدانەوەکان بە ئامانج و دوور لە واقع دەبن ، یان دەبنە درێکردن لەگەڵ خۆت و دەوورو بەرەکەت . هەروەها ناتوانێت یەک هەنگاو بچێتە پێش و بە ئاڕاستەی واقعی جووڵانەوەکاندا بڕوات . واتە ئەم کارانە لە لایەکییەوە هۆی درک نەکردنەو کەم توانایە لە هەڵسەنگاندنەکانداو ڕووەکی تریشیان هەواکردنە پێستی خۆتەوەیە و ئاستی ئەو زانیاریانەش کە لێکدانەوەکانی پێدەکرێت ، تا ئاستێک کەم توانایە بە هەڵسەنگاندنی ڕووداوەکان و هەلومەرجەکانی ناو واقعێکی عەینی و کارکردن تیایدا . ئەمانەش بنەڕەتی ئەزمەکان دەست نیشان دەکەن ، ئەزمە لە هزری خۆیاندا بەرهەم دەهێننەوە . ئەوەی دەگەڕێتەوە سەر چەپ لە لای ئەمە ئەو بەهایەی چەپ بەپێی ئەزمەکەی نەی توانیوە بەهایەکی شیکەرەوەو هەڵسەنگێنەری واقعی ئەزمەکان بێت .

لە کەمەنیزمی کرێکارییەوە تا دەگات بە ووردە هیگڵییەکان و بەو پەی باسی ئانارشیزمی ناو بزووتنەوەی چەپ . هەڵوێستگیرییەکانیان لە بەیان نامەو پلاکارتاندا بەرجەستەو دەربڕاوە ، نەیتوانیوە بە تەواوی لە بارو لایەنەکانی ناو ئەزمە و ڕووداوەکان بکۆڵێتەوە ، نەیتوانیوە ڕاستی ڕووداوەکان درک پێ بکات . بەم پێیە ئەو بەیاننامەی کە لەسەر گەمارۆی ئابووری دەردەکران و ئەو بەیاننامانەی لەسەر پرسی ئافرەتان و یەکسانی خوازی پیاوان و کێشەی نەتەوایەتی و هەلوومەرجی ئاینی و مەزهەبی داپەشراوی بەشەکی کۆمەڵە و دەست درێژیەکانی عێراق و مەترسی ئەو مەتەکەیە و دەست درێژیەکانی تورکیا بە سنوورو ناوەوەی کوردستان و هەروەها قسەو باس لەسەر شەڕی ناوخۆی کوردستان و بێکاران و دەست فرۆشان و لاوان و هەموو ئەو بەیاننامانەی کە لەسەر هەلوومەرجی سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتی ناوچەکە دەردەکران . هەروەها ئەو بەیاننامانەی کە لە بارەی چالاکی حیزب و ڕێکخراوەکانی خۆیانەوە دەردەکران یان لەسەر یەکی ئایار و (٨ی مارس) و ڕۆژی یادکردنەوەی مەرگی ڕابەرانی بزووتنەوەی کەمەنیستی جیهانی و .... هتد نەیان توانیوە و ناش توانن بە تەواوی لە گۆشەنیگایەکی مارکسیستیانەوە لەگەڵ هەموو ئەو بەهایانەدا بدوێن و یان دەربڕینیان بێی هەبێت .

هەروەها بەیان نامەش ناتوانێت زۆر لایەنی ڕۆشن کەرەوەی ئاوەزی ئینسانەکان بێت ، یان ناتوانێت ئاگاییەکی هۆشیارانە بخاتە نەوەندی هەڵوێستەکان و ئیرادەی ئینسانەکان بباتە پێشەوە و بە واقعی لە دنیای ماددی بگات . ئەوان لەگەڵ ئەوەی ئەزانن پرسێک هەیە ناوی کێشەی نەتەوایەتییە ، یان کێشەی ئافرەتان هەروەها کێشەی بێکاری و هەلوو مەرجی ژیانی ئینسانەکانە ، بەڵام ناتوانن بە تەواوی و زانستی یان نایانەوێت ئەو کارە ئەنجام بدەن و لەم بارەیانەوە بدوێن ، یان ئەدوێن هەر هەمووی لەگەڵ بەرژەوەندی فکری و سیاسی خۆیاندا جووت و یەکلایەنە خزمەتیان پێدەکات . واتە هەموو تێکستەکانی ناو دەربڕینەکانیان نەی توانیوە لە گۆشەنیگای چینی کرێکارو بزووتنەوەی کەمەنیستیەوە سەرچاوە بگرێت .

ئەمەش بە پێی خۆی پەیوەندی بە جێگە و ڕێگەی ئەم حیزب و لایەنانەوە هەیە کە لە هەلوومەرجی بزووتنەوەی چەپدان و جێگەو ڕێگەی ووردە بۆرژوازیانەیان هەیەو دیدگاکانیشیان ڕەنگ دەرەوەی جێگیر بوونیانە لە پێگەی کۆمەڵایەتی و بەرژەوەندییەکانیان لە کۆمەڵگا و ناوەندی چەپدا . لەبەرئەوەی میتۆدی بیرکردنەوەیان لە ماجەرای بۆچوونەکانی ووردە بۆرژوازیدا خولگەی خۆی هەیە و دەسووڕێتەوە .

چەکی دەستی ئەمانە فیشەکی ناوەوەی دەنگی هەیەو پێکانی نییە، واتە چرووکە . هەروەک لەوەو پێش باسم کرد پرۆتۆکۆڵی گەورەی بەرنامەیی ئەوان بە بەیاننامەیەکی ناسیوونالیستی و دەسەڵاتداران لە زەوی دەدرێت . هەروەها کارکردن لە چوار چێوەی ڕێکخراوە جەماوەری یەکانییاندا ، زۆر لاوەکی ترە لەو ڕێکخراوە جەماوەرییانەی تری بۆرژوازی ، چونکە پلانی ووردە بۆرژوازی لە ڕێکخراوە جەماوەرییەکاندا پلانێکی بە ئاسۆو بە ئامانجی خۆیانە . بێجگە لەوەی کە ستراتیژێکی زۆر کۆن و بە ناوەڕۆکی ووردە بۆرژوازییان هەیە ، جیاوازییەکانیان لەگەڵ بۆرژوازیدا لە ئاستێکی زۆر نزم دایە ، ناتوانێت جیاوازی بنەڕەتی لە هەڵوێست گیرییەکانیاندا ببینرێت . چەپ ئێستا چەپی ئۆپۆزیسیوون نیە و چەپی بۆرژوازییەو هیچی تر ، ناتوانرێت لەگەڵ ووتەزاکانی ناو ماتریالیزمی دیالێکتیکی مارکسیزم دا حسابیان بۆ بکەیت .

بەم پێیە ئەم هەڵوێستانەی ووردە بۆرژوازی چەپ لەسەر ئاستی بزووتنەوەکەی خۆشیان هەڵوێستی بێ هەڵوێستن ، چەپ بە هەموو ئەم مانایانە دەرگیری ئەزمەیەکی بنەڕەتی و قوڵی فکری خۆیەتی کە ناتوانێت لەم هەڵوێستە تەریک کەوتووانە دەربچێت ، هەتا ڕووی فکری و چینایەتی خۆی تێنەپەڕێنێت و لە جێگەو ڕێگەیەکی چینایەتی تری چینی کرێکاردا جێگیر نەبێت و لەگەڵ میتۆد و دەربڕینە شۆڕشگێڕییەکانی ناو بزووتنەوەی چینی کرێکاردا جووت نەبێت و بە میتۆدی مارکسیزم کار نەکات .
کەواتە چەپ بە هەر هەموو باڵەکانییەوە چەپی دوور لە ڕەو ڕۆشتنێکی واقعی و نۆرمەڵی بزووتنەوەی کۆمۆنیستی زانستی و چینی کرێکارە . بەڵام لەڕووی ئەزمە گرتووی چەپ خۆیەوە ئەو سروشتەی ئەندامان و تێڕوانینەکانی چەپ و واقعی و سروشتییە . چونکە ئەم چەپە ئەوەندەی لە هەگبەکەیدا هەیە ، بۆیە بەم شێوە شەق و شڕەی خۆی ناتوانێت بمێنێتەوە ، چونکە مێژوو نایان گرێتە خۆی لەم سەردەمەداو حوکمی مەرگی ژیانی سیاسی و ئابووری وکۆمەڵایەتی ئەدات بەسەریاندا ، لەبەر ئەوە ئەزمەی چەپ مەرگی ئایندەی چەپ ڕادەگەیەنێت .

بەشی هەشتەم

{ دەرچوون لە ئەزمەی چەپ چۆن دەبێت ؟!}

بە بەڕوای من دەرچوون لە هەر هەلومەرجێکی ئەزماوی ، پێویستی بە تێپەڕاندنی ئەو هەلومەرجە هەیە ، وە تێپەڕاندنیش پێویستی بە ئیش کردن لەناو ئەو هەلومەرجەدایە ، واتە گۆڕانی چینایەتی و

چەندایەتی دەوەست تا تەی بپەڕێنێت . بەم پێیە دەبێت لەو چەندایەتییەی کە هەیە ، چەنایەتییەکی دیالەکتیکی و ماددی زیندوو پەک بێت . گۆڕانی چەندایەتی بۆ چەنایەتی تەنها گۆڕان لە شکڵدا نییە ، بەڵکو بە پێی ماتریالیزمی دیالەکتیک ، پەیوەستی بە گۆڕانی بنەڕەتی بەها تیۆرییەکان و جەنگەو ڕێگەی چینایەتی هەیە . لەڕووە دەچینە سەر ئەوەی کە میتۆد گۆڕانکاری بەسەردا بێت ، دەبێت مادییانە بێت و شێوازەکی گونجاو زانستی وەربگرێت . سەرتاپای گۆڕانکارییەکان دەبێت هەموو ئاستی بزووتنەوەکە بگرێتەوە ، تا بتوانێت لە ژیانی ئەزمە گرتووی خۆی دەربچێت . ئەو بەشانەی کە لە پێش ترەوە باسم کردن و بە سەرچاوەی ئەزمەی چەپم زانیوە ، دەبێت هەموو ئەو بەشایانە پێبکرێتەوە و داهێنان لە خودی دیالەکتەک بە دیالەکتیکی مارکسیزم ئەنجام بدرێت .

چەپ چۆن دەتوانێت لە ڕێگەی گۆڕانکارییە شێوازییەکانەوە ئەو ئەزمەیە تێپەڕێنێت ! ئەزموون زۆرن ، چەپی ئێرانی یەکەمێک لەو ئەزموونە نزیکانەن و تەنها لە ناودا گۆڕانییان کرد ، ناوەڕۆکیان هەر وەک خۆی مایەوە . بێگومان گۆڕانیش دەبێت بە ڕووکاری پێزۆتیقی خۆیدا بڕوات نەوەک نەگەتیڤانە ئەنجام بدرێت . لەبەرئەوە دەبێت هەموو گۆڕانەکان کە بەسەر چەپدا دێت لەڕێووی میتۆدییەوە زۆر زۆر وریا بن و مارکسیزم بەهەڵەوگۆڕاوی بەیان نەکەن ، ئینجا دەتوانن هەوەی دروست بە جەنگەو ڕێگەیەکی دروست بدرێت یان لەجەکەکی زانستی هەبێت . هەروەها من اتحاد عەمەل بە کاری گونجاو نابینم بە دەرچوونی چەپ لە ئەزمەکەی چونکە میپاقەکان گەواهی لەسەر ئەوە ئەدەن کە یەک میتۆدی نەبێت ناتوانێت کاری گونجاو بە ئەنجامی گۆڕانکاری باری ئەستای چەپدا گۆڕانکاری دروست بکات . دەبێت ئەوەمان لە لا ڕۆشن بێت چەندە گرنگی هەیە گۆڕانی ناوەڕۆک و ڕووکاری میتۆدی ، ئەوەندەش جەنگەو ڕێگەی ئەو میتۆدە لەناو جەرگەی چینی شەڕشگەڕدا گرنگی هەیە . کەواتە دەبێت میتۆد پەیوەستییەکی توند و تۆڵی بە بەهای چینایەتی و پەیوەندییە چینایەتییەکانی چینی کرێکارەوە هەبێت . ئەگینا پاراستنی میتۆد لە ڕێکخراوی جیاواز جیاوازی هاوپەیماندا ناتوانێت زامنی دەرچوونی چەپ لە ئەزمە بکات ، هەروەک هەندێک لە چەپ بە هەوەی ئەوەن کە بیکەن بە ئەڵتەرناتیڤی ناوەڕۆک و ڕووی ئەستای ئەزمە سیاسی و فکری و کەمەڵایەتی خۆیان . یەک ڕیزی و یەک دەستی و یەک میتۆدی زانستی مارکسیستی بە پێی دیفاکتەی ماددی دەتوانێت ئەو لایەنە دەروشاوەیە بێت بە دەرچوون لەم هەلومەرج و قەناغەی ئەستای چەپ .

هەتا ئەستا چەپ لەگەڵ زانستەکانی مارکسیزمدا جووت نییە ، چ جای دروست کردنی اتحاد عەمەل ، دەبێت چ کارێک بۆ ئەنجام بگەیەنێت !؟ هەروەها دەبێت ئەمە ئەوەش بزانین گۆڕانکاریەکی دیالەکتیکیانە بۆ پێی ماتریالیزمی دیالەکتیک لەناو دیالەکتیکی مارکسیزم بە پێی هەلوومەرجی کارکردن جێبەجێش بێت ، ئینجا ئەتوانین کاریگەری و هەوەی میتۆدی مارکسیزم وەک ناوەڕۆکی دیالەکتیک بپارێزرێن و لە چوارچێوەی کارەکانی ناو بزووتنەوەی چینی کرێکاردا ئاسۆیەکی ڕۆشن بە بزووتنەوەکەی بدەن . چونکە گەڕانەوە بۆ تێزو تێگەشتنەکانی بۆرژوازی ئەورووپا و بە مارکسیزم لەقەڵەمدانی کارێکی زۆر زۆر بە مانایە ، هەروەها خاڵی دەرچوونیش نیە لەو ناوەڕۆکەی ئەستا . ئەم تێڕوانینە وەک پرێسترۆیکا وایە ، لەبەر ئەوەی دەرچوون لە ئەزمەی میتۆدی و بە وەهام مانەوەی میتۆدی ، بتوانیت بەوە جێبەجێی بکەی ، کە گوایە ئەستای لۆژیکەکی ئەوروپی ئەتوانێت ئەو وەڵامە بداتەوە . بێگومان تەنها لە داماوی چەپەوە سەرچاوەی گرتووەو بەشێکە لە کارە مناڵانەیەکەی چەپ .

دەیەوێت ئەو حیزبەی کۆمەنیزمی کرێکاری کە میتۆد وهەڵسوڕان و ئەندامێتی حیزبەکەشی تووشی تەنگژە بووە ، بە حیزبێکی تر لە دەرەوەی ئەم حیزبە وەڵامی بداتەوە و بڵێت من جیاوازی میتۆدی و فکریم نیە لەگەڵ کۆمەنیزمی کرێکاریدا . بە پێی ئەوان جیاوازییەکەیان تەنها لە ڕووی سیاسییەوە دەبینن . درکی ئەم بەشە ئەوەندە دووبارە و ساویلکانەیە تێڕوانینوو کارێکی میتافیزکی بە بناغەی دیالەکتیکی دەبەنەتەوە . پێی وایە ئەتوانێت دەوورووپشتی پێ هەڵ خەڵەتێنێت . واتە حیکمەتی ئەم دەرچوونە چی یە !؟ بەجگە لەوەی چەپێکی ووردە بۆرژوازی هەیەو خواست و وویستی شەوەن داخوازییە لە کۆمەڵگا و پلەوپایەکانی ناو حیزبەکانیاندا . ئەمانە هەر هەموویان ناوەڕۆکی ووردە بۆرژوازی دەردەخەن و پێمان ئەڵێت ئەو جۆرە لە کارکردن و بیر کردنەوە هەر پیرۆزی ووردە وردە بۆرژوازی خۆی بێت .

کەواتە چۆن دەرچوونێک لەو ئەزمەیە دەردەچێت ؟ بێگومان تەنها درکیان لە چوار چێوەی فکری کۆمەنیزمی کرێکاریدا جێیووەو هیچی تر. ئەگینا ئەوەندەی ئەم میتۆدە لەگەڵ ڕڤیژینیزمدا مامەڵە دەکات و سەروسیمای لە هەموو ئاست و پلەکانی ڕڤیژنیزمدا هەیە . ئەوەندە لەگەڵ دەرچوون لەو چوارچێوەیەدا کار ناکات . کارنامەی ئەم میتۆدە تەنها ڕیسوا بوونیانە لە ئایندەدا ، هەر ئەستا ئەوەش دیارە بە جیابوونەوەو لێک ترازانی هەموو ئەو کەسانەی کە وەختی خۆی پێک

هێنەری بوون .

لەـــرەدا چەپ خۆی بیرناکـــاتەوە بەڵکـــو بیـــردەکەنەوە بۆی ، ئەو ناوەڕۆکە لە سیاسەت و کارکردن ، بێ گومان ناتوانێت لەو ئەزمەیە دەربچێت کە ئێستا تیایدان . بەڵکو دەرچوون تەنها بە گۆڕانی ناوەڕۆکیانەی لۆجیکی ئەو میتۆدەیە کە ناتوانێت تەنها هەنگاوێک لە بزووتنەوەی چینی کرێکارو کۆمۆنیستی بەرەتر پێشەوە . چونکە ئەم خاڵە خاڵێکی گرنگی دەرچوون و وەڵام دانەوەیە بە ئەزمەی چەپ ، هەروەهـــا تێپەڕاندنی بـــزووتنەوەی چینـــی کرێکـــار و بـــزووتنەوەی کۆمۆنیستییە لە ناو زێند کردنی بۆ چەپ . لە بەرئەوەی چەپ ئێستا لە جیهاندا لایەنی ئۆپۆزیسیۆنی و دیوی ئەدیوی دەسەڵاتی سیاسی و ئابووری و کۆمەڵایەتی سەرمایەدارییە ، ئیتر لەم سەردەمەی ئێستادا ، چەپ ووتەزایەکـــی شەرم هێنەرە بە بـــزووتنەوەی چینـــی کرێکـــار وکۆمۆنیستە زانستییەکان .

هەروەها لایەنێکی تری دەرچوون لەم ئەزمەیە ئەگەڕێتەوە بە ئەوەی کە ڕاست گەبـــن لەگەڵ واقعی عەینـــی و درکـــی ڕەشنیـــان لەســـەر هەمـــوو ڕووداوەکان هەبێت و لەکدانەوەی زانستییانە بە هەموو ڕوویەکی ناجۆر و کۆمو کوێیەکانی بزووتنەوەی چەپ بە زانستییانە ئەنجام بدرێت . هەروەها حساب لەسەر جەنگەو ڕەنگەی خۆیان لە ناو چینی کرێکاردا بکەن کە تا چەندە و چۆن توانیویانە پەیوەندی خۆیان بەو چینەوە گرێ بدەن . کەواتە دەبێت سەرتاپای میتۆدی چەپ بگۆڕێت بۆ میتۆدێکی زانستی مارکسیستی و کۆمۆنیزمی زانستی کە میتۆدی ڕزگاری چینی کرێکارە . نەک ئەو میتۆدە بەکارهێنراوانەی کە تا سەر مەخیان ڕیڤیژنیزم و ئۆپۆرتۆنیزم و ئیکۆنۆمیزم و ئانارشیزم و هیگڵیەت و ....دا ڕۆچووە .

هەرچەندە لەوە دەچێت ئەم کارە تەزێک گران بێت ، یان ئەم یان ئەو بە چوار چێوەی میتۆدەکەی خۆیەوە قەتیس بمێننەتەوە بەڵام دواتر لە بەردەم حکومی مێژوودا ، دەبنە تاوان باری ڕۆتی گۆڕانی مێژوویی ناو بزووتنەوەی چینی کرێکارو کۆمۆنیزم و مێژوو. کەواتە دەبێت دەست لە کاری وەحدە عمل و دەرچوون لە چوارچێوەیەکی سیاسی ومیتۆدی بۆ دروستکردنی حیزبێکی سیاسی و بە گۆڕان لە میتۆدی دا نەبینینەوە و خۆش باوەڕ نەبین وەک (بزووتنەوەی بنیات نانی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری – عێراق) لەڕابردوودا و ووردە گرووپەکانی کەن و نوەی چەپ . بەڵکو دەبێت یەک دەست بە میتۆدێکی زانستی مارکسیستی ئیش بکەین و ئاڕوو گۆڕی چینایەتی پێک بهێنین . دەبێت پێناسەیەکی زانستییانە بە هەموو دیاردەکان بکەینەوە ، ئینجا دەتوانن لە ئەزمە تێپەڕبین

، بۆ ئەمەش ماتریالیزمی دیالێکتیکی مارکس و ئنجلس باشترین چەکی ئەو ئاڵووگۆڕەن . هەروەها لە پێشەوەش لە ناو بەشە جیاجیاکانی ئەم نووسراوەیەدا ، ڕێگا چارەکان بە سنوورێک باسم کردوون .

سەرەتایی مانگی ئازار / ٢٠١٩
نەجمەدین فارس

وا ئەبمە وەڕینی پڕ لە پرسیاری سەگە برسێکانی ناو شار … چنوور نامیق

من ژنێکم وەکو باران زوو ئەبارم
چاوم لە مەیلی هەورەکان نا بێتەوە
خوێندنەوەم ئەستەمترە
لەقوژبنی ماڵی چۆڵی تەنیاییەك
پیتەکانم ئاڵۆزترن
لە کردنەوەی لوغزەکانی فەلسەفەی پیاوانی وڵات
دێرە پەرتەکانی ناخم وڕێنەی کۆساڵا نێکن
چاوی قەدەر لێیان ناگا
چەند روونترم لە فرمێسکت هەر ناتوانی بمخوێنییەوە
خوێندنەوەی نیگای تیژی باڵندەیەك ئاسانترە لە سەرنجێکی رژاوم
وانەکانی ژیان کورتن پێڕاناگەی منی تێدا بدۆزییەوە
ئەمڕۆ لەوانەی گەمەکان دیسانەوە سفرم هێنا
خەونێکی بەسەرچوو هات و چاوی بردم
بەخێرایی لەڕەنج بە خەساری مێروولەیەکی یەك پێدا بێوەر بووم
من ژنێکم لە باراندا ئاشت ئەبمەوە
لەزاکیرەی پاسارییەك بوومە پووش و ماڵێکی بارانم شێواند
بومە پوش و ماڵی گومانم گسکدا
بوومە پووش و
کەنارێکان بەدەم نیگای رژاومەوە هەڵئەوەرین
بوومە باڵ و فڕینم لەبیری کەنارییەکان ئەبردەوە

بوومە مناڵێکی سپی و
ڕۆژگار خۆی تیا شاردمەوە
بوومە مەل و
شینایی ئاسمانەکانم ئەخوێندەوە…
لەگەڵ گومانی باراندا بوومە خۆم و قسەکانم بیرچووەوە
بوومە کتێبێکی کۆن و پیتەکانت ئەخوێندمەوە
وەلێ نەخوێنەوارێکی ساوای
هێشتا پەی بەھستەیەکی ناتەواوی چاوم نابەی
ئێستا ژنێکی سەفەریی بەر بارانم
وا ئەبمە وەڕینی پێ لە پرسیاری سەگە برسێکانی ناو شارێ
وا ئەبمە مناڵێکی لەبیرکراوی دیارنەماو
هێشتا نوقمی گەمە شێواوەکانی شەوگاری دیار باران بووم
بوومە وەڕینی سەگەلەکانی ناو شەوگار
پێ پێ بووبوومەوە لە وەفا
وەفای جێماو
وەفای نامێ بە مەسجە تیژڕەوەکانی تۆ
دەستوپەنجەت لەنوسینەوەم بکەوە
هێشتا نوقمی گەمە شێواوەکانی شەوگاری دیار بارانم
با لە زاکیرەی باراندا نازی ژیان نەشێوێنم!

29-3-2019

پەروەردەکردنی منداڵان بۆ خۆشەویستی.. ڕێزا شوان

خۆشەویستی بنەمای ژیانە، کەمەیەکە هەستێکی سۆزداریی ئەرێنییە، هەستێکی ناسکە کە گوزارشت لە لایەنی مرۆڤایەتی مرۆڤ دەکات، سۆزدارییەکە وادەکات کە مرۆڤ هەست بە خۆشی و بە دەروون ئاسوودەیی بکات، کارتێکردنێکی بەهێزیشی هەیە.
کۆمەڵگاکانی مرۆڤایەتی ناتوانن بەبێ بێ خۆشەویستی هەڵبکەن و درێژە بە پێکەوەژیان و بە پەیوەندییەکانیان و بە هاوسەنگی بدەن.
(ڤیکتۆر هۆگۆ) دەڵێت:”ژیان گوڵە و خۆشەویستیش شیلەی

گو‌ـ‌ک‌ـ‌ ی‌”
تی‌ر‌ د‌ر‌نیی‌کــان ج‌خت ل‌س‌ر گــرنگی خ‌ش‌ـ‌ویستی د‌ک‌ـ‌ن‌و‌، ک‌ چ‌ند پ‌ویست‌ ل‌ ژیــانی مــر‌ق دا. خ‌ش‌ویستی ر‌گای‌ک‌ ب‌ گ‌یشتن ب‌ هــاوس‌نگـیی‌کی د‌روونی.
(فـر‌یـد) د‌‌‌ت:” ز‌ر پ‌ویست‌، ک‌ پ‌ویستیـی‌ د‌روونیی‌کـان م‌ست بکر‌ن، چونک‌
ه‌ستکردن ب‌ ب‌شایی د‌روونی، د‌ب‌ت‌ ه‌ی قوو‌کردن‌و‌ی ه‌ستکردن ب‌ نات‌واوی و ب‌ خ‌ب‌ک‌مـترزانین و د‌ـ‌‌اوکی و ر‌شبینی. ئ‌م ه‌ست‌ـ‌ ن‌ر‌نـیـان‌ش ئاماد‌یی ب‌
ل‌ ر‌ د‌رچـوونی تــاک و دووچـاربوون ب‌ ر‌وشت‌کــی دیـاریکراوی ناپ‌س‌نـدی ئـ‌د‌بی و ک‌مـ‌‌ای‌تی”
منـدا‌ان پ‌ویستیی د‌روونی ز‌ریــان ه‌یــ‌، پ‌ویستـ‌ م‌ستـیان بکـ‌ین، ب‌ ئـ‌و‌ی ب‌ شـ‌و‌ی‌کی باشتر گ‌شـ‌ بک‌ن و هــاوس‌نگ د‌روون بن، ل‌ ت‌کچـوونی د‌روونی و ل‌ ر‌وشت و ر‌فتاری ناپ‌س‌نـد بیان پار‌ـزین، تا ک‌سای‌تیی دروستــیان ل‌ ب‌ن‌ کـای‌و‌.
گ‌ور‌تـرین خواستـ و ب‌رزتـرین هـیوای مندا‌ان، ئـ‌و‌ی‌ ک‌ ســ‌ز و خ‌شـ‌ـ‌ویستیی دایکـــان و باوکـــانیان ب‌ د‌ســـت بهــ‌ـ‌نن، ب‌ تایبـ‌ـ‌تیش ســـ‌ز و خ‌شـ‌ـ‌ویستیی دایکــانیان، چـونک‌ خ‌ش‌ویسیی دایکان فـریا‌‌س‌ ب‌ ئـ‌و‌ی ک‌ مندا‌‌کـانیان ل‌ ه‌مـوو تـرس و د‌‌‌اوک‌ و نائــارامیی‌ک رزگاریــان بکــات. خ‌ش‌ویســتیی دایکــان گ‌شـبینی و ه‌ســتکردن ب‌ ئـــارامی و د‌نیــایی و ئــاسوود‌یی ب‌ منــدا‌ان د‌ ب‌خـش‌ت.
(ئیدمـ‌نـد گ‌‌ـدن) د‌‌‌ت:” ک‌ دایــکم منی خ‌شـبو‌ـت.. منیش جیــهانم خ‌شـد‌و‌ـت”
منـــدا‌ان هـــ‌ر ل‌ دایکـــبوون‌و‌ پ‌ویستیـــیان بـــ‌ ســـ‌ز و خ‌شـ‌ـ‌ویستی هــ‌ی‌. دایکانیش ی‌ک‌مین س‌رچـاو‌ی کانیــاوی ه‌میش‌ خــو‌ی ســ‌ز و خ‌ش‌ویستین ب‌ مندا‌‌کانیان.
ب‌ ئ‌و‌ی منــدا‌ان بگـ‌ن‌ ق‌نــاغی خ‌شـ‌ویستیی ک‌مـ‌‌ و خ‌‌کــانی تـر، پ‌ویست‌ ل‌ پ‌شا ب‌ ق‌نــاغی خ‌ش‌ویستیی خ‌زان‌کانیان دا ت‌پ‌‌ن. خ‌شـ‌ـ‌ویستی ز‌ر پ‌ویستـ‌ ب‌ ئ‌و‌ی ک‌ منـدا‌ان گ‌ش‌گیـر ن‌بن و ت‌ک‌‌ ب‌ ک‌ســانی تر ببن و ه‌ستـیش ب‌ ه‌ستی ک‌سانی تــر بکـــ‌ن. ئ‌م‌ش هـاوس‌نگیــی‌ک دروســـت د‌کـــات ب‌رانبـــ‌ر بـــ‌ ه‌‌ــــو‌ست‌ جیاواز‌کــــانی ژیـــان. ب‌ تــایب‌تیش پ‌یو‌نـــدیی‌ ک‌م‌‌ایـــ‌تیی‌کان.
گرنگترین شت ل‌ پ‌رو‌رد‌ی نـو‌ دا خ‌ش‌ویســتی ی‌، پ‌ویستــ‌ ب‌ ش‌ـو‌ی‌کی راست و دروســت بیقـ‌زنـــ‌و‌ بـــ‌ یارمـ‌تـیدان و پا‌ـپشتکـــردنی مندا‌‌کــانتان. ئـــ‌و خواســـت و م‌بـــ‌ست و

ئامانجانەی کە بە توندوتیژی و بە چاوسوورکردنەوە نەتان
هێنانەدی، دەتوانن بە ئاسانی بە خۆشەویستی بیان
هێننەدی.
خۆشەویستی ئەو کلیلە ئەفسووناوییەیە، وا لە منداڵان دەکات کە
کراوە و گەشبین بن، دڵنیایی و ئارمیشیان پێدەبەخشێت و ژیان و
داهاتووشیان لا شیرینتر دەکات.
پەروەردەی ئەرێنی جەخت لەسەر رەبازە ستراتیژییەکان دەکات، بۆ
هاندانی منداڵان
لە رێی خۆشەویستییەوە، نەک لە رێی ترس و سەرکوێرکردن و
لۆمە و سزا و لەدەستدانی خۆشەویستی.. لە رێی رێز و
ئازادییەوە، نەک لە رێی سەرکوتکردنەوە.
ئامانجی پەروەردەی ئەرێنی، دروستکردنی نەوەیەکی نوێی بڕوابەخۆی
لەسەرخۆ و هێمن و ئارامە، روحی هاوکاری و رێزگرتن و یەکتری
قبوڵکردنیان لە دڕوێنێت.
پێویستە ئەوەش بزانن کە خۆشەویستی بە تەنیا بەس نییە کاتێک کە
دایکان و باوکان
لە پەروەردەکردنی منداڵەکانیان دا هەڵەدەکەن، ئەمە ئەوە
ناگەیەنێت کە منداڵەکانیان
خۆش ناوێن؛ بە کورتی هۆیەکەی ئەوەیە کە نابەڵەدن لە گرتنەبەری
رێگای باشتر.
گەر دایکان و باوکان لە پێویستی و پێداویستییەکانی
منداڵەکانیان تێنەگەن، ناتوانن
لێیان تێبگەن، کە لە ئەمڕۆدا چییان دەوێت. لەوانەیە
خۆشەویستییان پێ ببەخشن،
بەڵام بە رێگایەکی بە سوود بۆ گەشەکردنی منداڵەکانیان.
زیادەڕەوییش لە خۆشەویستیی منداڵان و نووقمکردنیان لە ناز
و ملکەچکردن بۆ دابینکردنی هەموو داوا و وەگرتنەکیان هەڵەیە،
زیانەکانی لە زیانەکانی توندوتیژی
کەمتر نییە. منداڵانی فرە نازپێدراو و نوقمبووی خۆشەویستی،
لامەژدەبن و فێری ئەوە
دەبن کە پشت بە تواناکانی خۆیان نەبەستن، چیش داوابکەن
بۆیان دابین بکەن. ئەم منداڵانە کە پشت بە کەسانی تر
دەبەستن بە تایبەتیش بە دایکان و باوکانیان، ئەو
منداڵانەن کە منداڵانی تر دەچەوسێننەوە و ستەمیان لێدەکەن
و پێیان وایە کە دەبێت هەمووان لە خزمەتی ئەواندابن.. دووریش
نییە کە دووچاری نەرگزی ببن.
پێویستە دایکان و باوکان میانڕەوبن و بەڵانسی

خۆشەویستیان بە مندالەکانیان رابگرن. وا بکەن کە مندالەکانتان لە راپەڕاندنی کارەکانیان دا پشت بە خۆیان ببەستن. گەر کارێک خۆیان بتوانن ئەنجامی بدەن ئێوە بۆیان مەکەن، با هەوڵ بکەن یا جارێک و دوو جار شکست بهێنن، با لە هەوڵەکانیان و لە ئەزموونەکانیان وانە و پەند فێرببن. بەمەش هەردەمیش ئێوە لەبەرچاوبگرن، کە رێگای خۆشەویستی و نەرم و نیانی باشترە لە تووڕەیی و توندوتیژی و ترس و چاوسوورکردنەوە لە مندالەکانتان.
بێبەشبوونی مندالەکان لە سۆز و خۆشەویستی و نازی دایکان و باوکان، هۆکارێکە بۆ تێکچوونی باری دەروونی ئەو مندالانە، تووشی ترس و دڵەراوکێ و خۆبەکەمزانین و گۆشەگیری دەبێن. رەفتاری نادروست و رەوشتی ناشیرین و کاری ناپەسەندیان لێدەوەشێتەوە، وەکو: درۆ، دزی، توندوتیژی، شەڕانگێزی، رەفتاری بەدەر،...هتد.
گەلێ لە لێکۆڵینەوە کۆمەڵایەتییەکان، گەیشتوونەتە ئەو ئەنجامەی کە پەیوەندییەکی بەهێز هەیە لە نێوان بێبەشبوون لە خۆشەویستی و لە رەوشتی دوژمنکاری لە مندالەکان دا. ئەو مندالانەی بێبەشن لە خۆشەویستی، لە خوێندنیش دا سەرکەوتوو نین.
گەر مندالەکان لە کەشوهەوایەکی بێ سۆزداری و بێ خۆشەویستی و بێ نازی دا بژین، لە خێزانانی توندوتیژی ناکۆکی شەڕ و ئاژاوەدا چاوبکەنەوە. فێری دوژمنایەتی و ناحەزی و دڵەراوکێ و توندوتیژی و سەرگەردانی و رەفتارخراپی و خووی ناپەسەند دەبن. زووش هەڵدەچن و تووڕە دەبن. چالاکییەکانیشیان کەمن و گۆشەگیریش دەبن و نابن بە کەسایەتییەکی کۆمەڵایەتی و روحی هاوکاری و سازان و تێکەڵبوونیشیان لاوازە.
گەشکردن و پەروەردەکردنی مندالان بە خۆشەویسی، زۆر گرنگ و پێویستە، هەستی ئاسوودەیی و دلنیایی و خۆشبەختی و خۆشی و شادیان پێ دەبەخشن. ئەمەش هاندەر و پالنەرێکی بەهێزە بۆ ئەوەی کە مندالان هەردەم گەشبین بن و لە خوێندن و لە ژیانیان دا سەرکەوتووبن و ئایندەیان گەشبێت. پردێکی پەیوەندی و خۆشەویستیی بەهێزیش لە نێوان مندالان و دایکان و باوکانیان دا.
رێگاکانی گوزارشکردن لە خۆشەویستی بە مندالان:
دەکرێت دایکان و باوکانی دڵسۆز لە میانەی کۆمەڵێ رێگا و شێوازەکەوە، گوزارشت لە سۆزداری و خۆشەویستیان بە جگەرگۆشەکانیان بکەن. گرنگترین رێگاکانمان لەم خالانەدا چڕکردوونەتەوە. هیوادارم دایکان و باوکان سوودیان

لەوەربگرن:
١ـ بانگکرنی منداڵ بە ناوەکی خۆشەوە: دەڵێن منداڵی خۆشەویست ناوی زۆرە. پێویستە بە ناوەکی خۆشەوە بانگی منداڵەکانتان بکەن، وەکو(مینا گیان، شیرکۆ گیان، پەپوولەکەم، بەرخۆلە جوانەکەم، کوڕە شیرنەکەم، خونچەگوڵەکەم، کچە لە نازدارەکەم، دڵەکەم، خۆشەویستەکەی دایە و بابە، چرای گەشی ماڵەکەمان، هیوای شیرینم،...هتد)
٢ـ گێڕانەوە یا خوێندنەوەی چیرۆک و هەقایەت: خوێندنەوە یا گێڕانەوەی چیرۆکی خۆش، بە گوزارشتە لە خۆشەویستی بۆ منداڵان دادەنرێت. منداڵان هەست بەوە دەکەن کە دایکانیان بایەخیان پێدەدەن و خوشیان دەوێن، بۆیە چیرۆکیان بۆ دەگێڕنەوە.
٣ـ یاریکردن لەگەڵ منداڵان: تێکەڵ بوون و هاوبەشیکردن لە یارییەکانی منداڵەکانتان،
هۆکارێکی زۆر گرنگە بۆ گەیاندنی ئەو پەیامە بە منداڵەکانتان کە خۆشەویستن و سۆز و خۆشەویستییەکی زۆرتان بۆیان هەیە و بەشداری یاری و شادیان دەکەن.
(جاکسۆن براون) دەڵێت:" کاتی یاری و گەڕانی منداڵەکانتان دوامەخەن، چونکە چەن کات بە ئێوە گرنگە، ئەو کاتانەش بۆ ئەوان گرنگن"
٤ـ بەرزڕوانین لە وێنەکانی منداڵەکانتان: گرنگی دان بە تابلۆکانی منداڵەکانتان و دیاری کردنی شوێنێکی تایبەت لە ماڵەکانتان بۆ هەڵواسینیان، بەڵگەیە بۆ زۆر خۆشەویستیتان بە منداڵەکانتان و بە ئارەزووەکانیان. ئەم باخەپێدانەتان بە تابلۆکانیان، پەیامێکی ترە بۆ هەست کردنیان بە خۆشەویستی و هاندان و بەرز هەڵسەنگاندنی تابلۆکانیان.

٥ـ بەرزنرخاندنی کار و داهێنانەکانیان: پێویستە ئەوەی دایکان و باوکان لە ماڵەوە، کاری ساکار و ئاسان بە منداڵەکانتان پسپێرن، وەک ڕێکخستنی ژوورەکانیان، ئاودانی گوڵەکان، قاپ دان و لابردن لەسەر خوانی نان خواردن، یا هەر کارێکی گونجاو لەگەڵ تەمەنیان دا، کە ئەنجامیان دا، ئافەرین و دەستخۆشیان لێبکەن و سوپاسیان بکەن.
گەر کارێکی داهێنەرانەی ساکاریشیان ئەنجامدا، پیرۆزبایی و دەستخۆشیان لێبکەن و هانیان بدەن کە درێژە بەم کارە سەرکەوتوویانەیان بدەن و هیوای داهێنانی تازە و گەورەتریان بۆ بخوازن. لە پاداشتی ئەو کارە داهێنانەش دا خەڵاتیان پێشکەش بکەن، گەر خەڵاتێکی ساکاریش بێت. ئەم هەڵوەستانەتان پەیوەندی

و خۆشەویستیی نێوان ئەوە و منداڵەکانتان شیرنتر و بەهێزتر دەکات.. منداڵەکانیشتان بەوایەکی زیاتریان بە بەهرە و تواناکانی خۆیان دەبن. لە بارەی گرنگی هاندانی منداڵان (ڕۆدلف دریکەرز) دەڵێت:"منداڵان پێویستییان بە هاندانە.. وەکو چۆن ڕووەکەکان پێویستییان بە ئاوە"

٦- لەبیرکردنی هەڵەکان: لەبیرکردنی هەڵەکانی دوێنێ و کردنەوەی لاپەڕەیەکی تازە
بۆ منداڵەکانتان، وەکو بەڵگەیەکی بەهێز وایە لە دایکان و باوکانیانەوە، لە سۆز و خۆشەویستییان بۆ منداڵەکانیان.

٧- بەسەربردنی کاتێکی خۆش: پێویستە کە کاتێکی خۆش لەگەڵ منداڵەکانتان دا بەسەرببەرن، گەر ژەمە نان خوارنێک بێت لە دەرەوەی ماڵ، یا ماوەیەک وەرزش کردن یا ئارەزوویەک پێکەوە، یا دەرچوونێکیش لەگەڵ منداڵەکانتان بۆ پیاسەکردن لە ڕێگایەک دا، یا لە باخچەیەکی نزیکی ماڵەکانتان بێت، بۆ پێکەنین و سوعبەت و بە قسەی خۆش، ماوەیەکی خۆش بە سەرببەرن.

٨- نووسینی دەستەواژەی تۆمان خۆشدەوێت: پێویستە دایکان و باوکان لەسەر پارچە کارتۆنێکی بچکۆک دا بنووسن "تۆمان خۆشدەوێت" لە لای قەرەوێڵەکانی ژوورەکانی نووستنی منداڵەکانیان هەڵیان واسن. هەر کاتێک منداڵەکانیان لە خەو هەستن و ئەو نووسینە ببینن.. هەست بەوە دەکەن کە دایکان و باوکانیان خۆشیان دەوێن.. پێویستە
جاروباریش ڕووبەڕوویان بە زاری پێیان بڵێن "تۆمان خۆشدەوێت"

٩- لە باوەشکردن و ماچکردنی منداڵەکانتان: منداڵان هەموو کاتێک پێویستییان بە لە باوەش کردن و بە ماچکردن لە لایەن دایکان و باوکانیانەوە، هەیە. باوەشی دایکان، باوەشی سۆز و خۆشەویستیە، باوەشی ئارامی و ئاسوودەیی و دڵنیاییە. ئەم لە باوەش کردن و ماچکردنەی منداڵەکانتان زۆر بەسوودن لە رووی دەروونییەوە.. منداڵەکانتان وا هەست دەکەن و وا دەزانن کە ئەوەی دایکان و باوکانیان زۆر خۆشتان دەوێن.
(شکسپیر) دەڵێت:" لە جیهان دا، سەرینێک نییە کە لە باوەشی دایک نەرمتر بێت"
(سوکرات) دەڵێت:"هەرگیز هەست بە دڵنیایی ناکەم، تەنیا ئەو کاتانە نەبێت کە لە باوەشی دایکم دام"
(ڤۆڵتێر) یش دەڵێت:"تەنیا شوێن کە دەتوانم سەرم بخەمە سەری و بە دڵنیایی و ئاسوودەیی لەسەری بنووم.. ئەوە

باوەشی دایکمە”
(بنیامین ویست) دەڵێت:”ماچەکەی دایکم، کردمی بە هونەرمەندێکی جیهانی”
١٠- بیرکردنەوە بە شێوەیەکی ئەرێنی: فێرکردنی منداڵەکانتان کە بە شێوەیەکی ئەرێنی بیربکەنەوە، لە میانەی گێڕینی شێوازی لەمەکردنییان . بۆ نموونە: کاتێک کە یەکێک لە منداڵەکانتان لە قوتابخانە بە جلی پیسەوە دەگەڕێتەوە بۆ ماڵەوە، دەبێت دایکی بە شێوەیەکی ئاسایی و لەسەرخۆ پێی بڵێت:” وا دیارە کە ئەمڕۆ رۆژێکی خۆشتان لە قوتابخانەدا بەسەر بردووە” نەک لێی تووڕە بێت و لۆمەی بکات و پێی بڵێت: ” بۆ ناخۆری گیانت چیت کردووە وا جلەکانت پیس کردوون” ئەم شێوەیە راست نییە.
١١- ڕێزگرتن لە منداڵەکانتان: هەرگیز منداڵەکانتان مەشکێننەوە، لە بەردەم هاوڕێ و خەڵکی دا، لۆمەیان مەکەن و قسەیان پێ مەڵێن و لێیان تووڕە مەبن و هەستیان بریندار مەکەن. هەرگیز جیاوازیش لە نێوان منداڵەکانتان مەکەن وەکو یەک خۆشتان بوێن.. ڕێزگرتن لە منداڵاکانتان گوزارشتە لە خۆشەویستیتان بۆیان.
١٢- پێویستە دایکان و باوکان ببنە نموونە بۆ منداڵەکانیان: خۆشەویستی و ڕێزگرتنی نێوان دایکان و باوکان و ماڵی پڕ لە ئاشتی و تەبایی، ڕەنگدانەوەیەکی ئەرێنیی باشیان لە منداڵان دەبن، چونکە منداڵان چاولێکەرن و چاو لە دایکان و باوکانیان دەکەن.
١٣- لە یادەکانی ساڵڕۆژی (جەژنی لەدایکبوون) و (رۆژی جیهانی منداڵان) پێویستی و پێداویستییەکانی ئاهەنگێڕان بۆ منداڵەکانتان دابین و ئامادە بکەن و بە گەرمی پیرۆزبایان لێبکەن و دیاریی شیاوایان پێشکەش بکەن. ئەمەش گوزارشتە لە
دڵسۆزی و لە خۆشەویستیتان بۆیان.
دایکان و باوکانی دڵسۆز، گرنگ ئەوەیە کە بزانن ئەرکێکی زۆر پیرۆز و قورستان لە ئەستۆدایە لە گەشکردن و پەروەردەکردنی دروستی جگەرگۆشەکانتان، لە چاندن و شیرین کردنی سۆز و خۆشەویستی و رەوشتی بەرز و لە بنیاتنانی کەسایەتی دروست و سەرکەوتووی منداڵەکانتان.. کە هیوای داهاتووی کوردستانی نیشتمانی شیرینمانن.
ڕەزا شوان
نەرویج: ٢٦ی/ ئادار/٢٠١٩

نامەكانی ئیشق هەموو بەیانییەك -6- سەردار جاف

9 – لە تەك خۆر پێكەوە ئەم بەیانییە باڵای جوانترین ژن ماچ دەكەین، ژنێك لە ترۆپكی چیا بڵندتر، لە ئێفرێست سەختتر لە بەفرەكەی سپیی تر، لە شەونمی دەم كازیوەیەكی گزنگ تەڕتەڕ تر، بەر لەشەبەقی ڕۆژ روونتر و پاكتر ، ژنێك سەدای بە سۆزی دەنگی میلۆدی لە بولبول خۆشخوانتر، قسەكانی خۆش مەشرەب و دییەكانی پڕ غەمزەی سیحراوی ئیشق، ژنێك جوانتر لە مانگ و ئەستێرە و گوڵ، پرچی خاوتر لە ئاوریشمین، باڵای زەنگی وریابوون و دووراو بە باڵام، ژنێك لەش و لارێكی نەرمتر لە لۆكە، ژنێك پڕ هەیبەتی ژنێتی، ژنێك پڕ لە زیكر و تەهلیلەی تەكیە و خانەقای شێخان و لێوانلێو لە وەسفی حەیرانی هەولێریان و هۆرەی جافی و ئاوازی كوردی، ژنێك بە ناوی كرۆكی ژنانەوە ئیلهام بەخشی نووسین، ژنێك ئاڵ و واڵاتر لە گوڵ و هەر خۆی لە گوڵ گوڵتر.

10 – بەیانییە و پەنجەكانی بە نێو چیمەنی سینگما پیاسەی لە گەڵانی ڕۆمانسیەتا نغرۆ بووە و بۆنی سینگی توكنیم دەكا، بەیانییە و باڵا لاولاوی خۆی لە قەد قامەتما ڕۆنیشاندووە و باڵای شیر ڕەنگی لە لەشی گەنم ڕەنگیم دەسوێ و لێوەكانی پرتەقاڵی دەكەنەوە، ئەم بەیانییە بە حەسرەتەوە لەو سەری جەمسەری هەناسەمەوە دەگەڕێتەوە، بەدەم ئەو خەیاڵدانەی سپێدەمەوە، بەیانیت بە سۆاوی سپێدانم جوان دەكەم وەك ئەو ئاشقانەی سەرە ڕێ لە ڕەیحانە دەگرن و چەپكەنەی دەكەن بۆ سینگی یار، بەیانیت لە تەك ئیشقما هەر لە سەماكردن بێ ، ئەو سەمایەت كە فێری كردم لە مەرگ نەترسم چونكە لە جوانی سەمات حاڵی بووم بە ئەشق و تەواوی حەزەوە لە تەك ریتمی مۆزیكێكدا بۆم دەلەنجێنی، روحی دابڕان پەی پێ نابەی گوڵەكەم لە گوڵ گوڵتر .

11 – بەیانییە و ڕۆژی ڕێزی ژنە، چما بۆ وا بێ هەر ئەمڕۆ ڕێزی تۆی ژن بێ، تۆ لە قەراغی تەمەنمەوە بووی بەتەواوی ژیانم و لەو ڕۆژەوەی ئاسۆی خۆرت لە دڵما هەڵات ڕێز و نۆكەریم بە باڵای روح و گیانتا دووریوە، تۆ تەنها نیت، لە تەك ملیۆنان كیلۆمەتری دەمارەكانتان خۆپیشاندانتان لە سەر شانەكانی هەنگوینیم ساز دا،

کەرنەقا□ و ئاهەنگێڕانی رۆژانە و ساتەکانت خەرمانی پیرۆز بوونی رۆژی ژنە نەك هەر هەشتی مارس تۆ لای من ژن بی، تۆ چرکە بە چرکە ئەو ژنە تەلیسمەی هۆگری هەگبەی هەڵڕشتی بەمەیلکردنی خۆتیت لە دونیای تەمەنی عەوداڵیم بۆ ئازادیت بۆ جوانی بیر و خەرمانی ڕەفتاری مەعریفیت، تۆ گوڵە وەنەوشەی دونیای سۆراغی منی، نەك سەد و یانزە ساڵ بەر لە ئەمڕۆ تەواوی مێژووی رابردوو تۆیەکی تری نەخولقاندووە و نای خولقێنێ، ئەوە ئیحاکەی تۆیە وام پێ دەڵێ کە تریفەیەکی لە هەشتی مارسا لە هەرە جوانەکانیانی گوڵەکەم لە گوڵ کوڵتر.

ئەڵمانیا
4 و 7 و 8 / 3 / 2019

ئایا سەرۆکی هەرێم پێویستە؟… ئەحمەد رەجەب

شەش مانگە هەڵبژاردن ئەنجامدراوەو تا ئێستا کابینەی نۆێی حکومەت چاوەروانە دەستبەکار بێت و رۆژانە سێ حزب: پارتی دیموکراتی کوردستان ، یەکێتی نیشتمانی کوردستان و بزوتنەوەی گۆران سەرقاڵی دانوستان و کۆبوونەوە لە دوای کۆبوونەوە ئەبەستن و تا ئێستا جگە لە چاو قاوەخواردنەوەو پێکەنینی بەرپرسان کە لە تەلەفزیۆنەکان ئەبینرێن، هیچیان نەکردووەو، رێکنەکەوتوون و، لە هەمووی سەیرتر بە بێ یەکێتی و بە هەوڵ و کۆششی پارتی دیموکراتی کوردستان وەك براوەی یەکەم و پشتگیری گۆران پەرلەمانی کوردستان کەوتەکارو سەرۆك پەرلەمان وجێگرو سکرتێری بۆ دیاریکرا.
لە رابردوودا لە نێوان پارتی و یەکێتی رێکەوتنی ستراتیژی هەبوو، ئارەزوومەندانە سامانی کوردستانیان دابەش ئەکردو راست بێت یان درۆ بە ناوی قەیران موچەی خەڵکیان بری و، لە ئێستادا هەوڵ وتەقالا بۆ بتەوکردنی پایەی بنەماڵە ئەدەن و، ئەو کات تەنها بنەماڵەی بارزانی و تاڵەبانی بوو، ئەمرۆ خەڵکی تریش لە ناو یەکێتی هاتوونەتە سەر خەت و، داوای پۆست پایە ئەکەن.
لە هەڵبژاردنەکان بۆ پەرلەمانی عێراق : پارتی بووە خاوەنی (25)

کورسی و، بۆ پەرلەمانی کوردستان (45) کورسی و، هەموو ئەزانین دەنگی ""کەماتییەکان"" بە تایبەت تورکمانەکان بۆ پارتی مسۆگەرەو، بۆ ئەو مەبەستە و، لە بەر خاتری تورکیا کەمالیست پۆستی سکرتێری پەرلەمانیان بە تورکمانەکان بەخشیوەو، ئەو سەرکەوتنە کە شەوو ڕۆژ پارتی باسی ئەکات وەك براوەی یەکەم، پارتی تووشی لە خۆ بایی و لووت بەرزی کردووەو، ئەیەوێت بە خواست و ئارەزوو، لە پێناو بەرژەوەندی (حزبایەتی) هەموو جومگەکانی کۆمەڵگا کەنترۆڵ بکات.

خەڵکێکی زۆر دژ بەوەیە سەرۆکایەتی هەرێم کارا بکرێتەوە چونکە ئەبێتە هۆی بتەو کردن و مانەوەی بنەماڵەکان و، بازدان بەرەو دیکتاتۆرییەتی خێڵ و توێژە دواکەوتووکانی کۆمەڵگاو، زیندوکردنەوەی تاکە حزبێك کە تا ئێستا نەیتوانیوە ئاوات و داخوازی گەل بێنێتەدی، بەڵام بمانەوێ یان نەمانەوێ، ئەو سەرۆکایەتییە بە هۆی دەنگی پارتی و یاوەرەکانی کارا ئەکرێتەوەو، دەستبەکار ئەبێت.

سەرۆکایەتی هەرێم لە هەڵبژاردنی : مەسعود بارزانییەوە تا دوو کەرەت درێژکردنەوەی سەرۆکایەتییەکەی بەپێچەوانەی یاسا، کێشەی زۆری دروستکردو، گرنگترینیان داخستی پەرلەمانی کوردستان و، قاودانی وەزیرەکانی بزوتنەوەی گۆڕان بوو، هەروا لە بازگەی پردێ ڕێگرییان لە سەرۆك پەرلەمانی کوردستان کردو، نەیانهێشت بچیتە هەولێری پایتەخت و، ئەو کردەوەیە بووە جێی شەرمەزاری و ریسوایی بۆ دەسەڵات و بەرپرسانی حکومەت و، لەو ڕۆژانەدا دەرگای هەولێر بە رووی بەعسی و موستەشار جاش و تاوانباران واڵا بوو.

سەرۆکایەتی هەرێم و دیوان و فەرمانبەران و پاسەوانەکانیان بودجەیەکی گەورەی خەرج ئەکردو، گەورەترین کاروباریان پێشوازیکردن بوو لە بەرپرسانی وڵاتانی تر کە بە بۆنەی شەری دەوڵەتی ئیسلامی (داعش) وە هاتوچۆی کوردستانیان ئەکردو، بەڵام لە ئاستی پرسێکی گەورە وەك کشانەوەی هێزەکانی زیرەڤانی و هەڵاتنی بەرپرسانی پارتی لە شەنگال و، کوشتنی هەزاران کەسی ئێزدی بێ تاوان و، گرتنی هەزارانی ترو، بردنی ژمارەیەکی گەورەی ترسناك لە کچ و ئافرەتانی ئێزدی و مەسیحییەکانی ناوچەکە و، وەك کوێلەو کەنیز بە دەستی چەتەکانی داعشی داگیرکەر هەراج ئەکران و ئەفروشران.

راستە بە پێی دەنگەکانی هەڵبژاردن، پارتی براوەی یەکەمە و، ئەتوانێت یەکێك لە ئەندامانی بۆ پۆستی سەرۆك هەرێم دەستنیشان بکات و، داوا لە حزبەکانی تریش بکات بۆ دانانی نوێنەرو، بە هەڵپژاردن سەرۆك دابنێن، نە بە دامەزراندن (تعین) و، ئەو هەنگاوەش کەسایەتی سەرۆك بە هێز ئەکات هەرچەندە ژمارەیەکی زۆر

دژی کاراکردنەوەی پۆستەکەن و، سووریش دیارە نوێنەری پارتی ئەو پۆستە ئەباتەوە.
لە کوتاییدا راستییەك هەیەو، پیویستە خەڵك ئاگادار بێت و، داوا بكری سەرۆكایەتی هەرێم وحكومەت بخرێنە‌ ژێر پرسیارو لێكۆڵینەوە سەبارەت بە نەوت فرۆشتن و نەمانی خەیرو بەێری وڵات و، ئەو سامانە زۆرە چی لێهات.
لە پاش شەش مانگ ئەبێ چارەسەرێك بۆ دامەزراندنی حكومەت دابنرێت و زوربەی دەسەڵاتەکانی سەرۆكایەتی هەرێم بدرێت بە حكومەت و پەرلەمان وەك چۆن لە بەغدا پەیرەو ئەكرێت.
29/3/2019

.
.